

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΓΕΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΒΗΣΣΥΝΙΑΝ

“ΑΝΑΓΚΑ..... ΟΙ ΑΒΗΣΣΥΝΟΙ ΔΕΝ ΠΕΙΘΟΝΤΑΙ,,

ΥΠΟ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Οι μελετώντες και περιγράφοντες ἤθη καὶ ἔθιμα ἀγνώστων λαῶν εὐρίσκονται κάποτε εἰς δύσκολον θέσιν προκειμένου νὰ παρουσιάσουν μερικὰς συνήθειας περιέργους ἢ παραδόξους μὲν, ἀλλ’ ὑπαγομένους, λόγῳ τῆς φύσεώς των, εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν «ἀκαταλλήλων».

Οἱ ἀρχαῖοι περιηγηταὶ δὲν ἐκωλύοντο νὰ διηγήθων ὅ,τι πρωτότυπον περιέπιπεν εἰς τὴν ἀντίληψίν των ἀπὸ τῆς ζωῆς τῶν ἀγνώστων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὑπὸ δυσκολιᾶς συνθήκας ἐπεσκέπτοντο καὶ δὲν ἐθέλουν «αἰσχρὸν» νὰ περιγράψουν τὸν ἰδιόρρυθμον τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὠρισμένοι λαοὶ ἔκαμον τὰς φυσικὰς τῶν ἀνάγκας.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ ἀφθαστος ἐξερευνητὴς τῆς ἀρχαιότητος, περιγράφων τὰ περιεργὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων π. χ. Αἰγυπτίων, δὲν παραλείπει νὰ μᾶς εἴπῃ ἀφελέστατα καὶ χωρὶς νὰ μᾶς ζητήσῃ συγγνώμην, ὅτι οἱ ὑπὸ τῶν Φαραῶν «ἀφοδεύουν ἐντὸς τῶν οἰκίων των καὶ τρώγουν ἔξω αὐτῶν», «ὅτι αἱ γυναῖκες οὐρ... ὀρθταί, ἐνῶ οἱ ἄνδρες καθήμενοι» κ. τ. λ.

Μὰ εἶνε πολὺ φυσικόν, ἀφοῦ ἡ λαογραφία ἐνδιαφέρεται δι’ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, νὰ μὴ ἀδικεῖται τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὅταν πρὸ πάντων ἐμφανίζῃ κάποιαν ἀσυνήθη ὄψιν. Μήπως ὅταν μᾶς προτείνεται ἡ ἐνοικίασις ἢ ἡ ἀγορὰ κάποιας κατοικίας καὶ μᾶς περιφέρουν πρὸς ἐξέτασιν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματά της, εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς ὑποδοχῆς, τοὺς κοιτῶνας, τὸ μαγειρεῖον, τὸ λουτρόν, τὴν σοφίτα κ.τ.λ. δὲν μᾶς ὀδηγοῦν, χωρὶς παρεξήγησιν, καὶ εἰς τὸ W. C., ἰδίως ὅταν τοῦτο δὲν εἶνε τοῦ γνωστοῦ μας τύπου καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὴν λειτουργίαν του;

Ἐχὼ ὑπ’ ὄψει μου τὴν περίπτωσιν τῆς πατριαρχικῆς Ἀβησσυνίας, ἡ ὁποία μεταξὺ τῶν τόσων περιέργων ἠθῶν καὶ ἐθίμων της, χαρακτηριστικῶς τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν τοῦ πολιτισμοῦ της—ὡς ἦτο τοῦλάχιστον πρὸ 22 ἑτῶν—εἶνε καὶ ἡ πρωτοτυπότης τῆς ἐκπληρώσεως... τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν τῶν ἰθαγενῶν, ἀξίζουσα νὰ περιγραφῇ.

Ὁ φιλοξενούμενος εἰς ἀβησσυνιακὴν οἰκίαν Εὐρωπαϊκὸς ματαίως θὰ ζητήσῃ νὰ εὕρῃ ἐν ὄρῳ... ἀνάγκης τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου τὴν θύραν διακοσμεῖ ὁ διεθνὴς καθιερωμένος ἀριθμὸς 100. Τὸ διαμέρισμα τοῦτο, τοῦ ὁποίου καὶ αὕτη ἡ ὀνομασία—*Ἀνάγκη*—εἶνε χαρακτηριστικὴ τῆς μεγίστης τοῦ σπουδαιότητος ἀφοῦ ἀνάγκη καὶ οἱ θεοὶ πείθονται... εἰς τὴν χώραν τῶν μακροβίων Αἰθίοπων θεωρεῖται περιττόν. Οἱ Ἀβησσυνιοὶ δηλαδὴ δὲν ἔχουν ἀνάγκη τῶν «ἀναγκαίων» τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συστήματος. Πρῶτον διότι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς φυσικῆς ἀνάγκης θεωρεῖται κατὰ πολὺ φυσικόν, μὴ ὑπαγομένη εἰς τὰς «αἰσχρὰς» πράξεις καὶ ἐπομένως ἡ ἐκτέλεσις της δύναται νὰ γίνῃ χωρὶς προφυλάξεις, ἀκόμη καὶ δημοσίᾳ. Δεύτερον διότι τὸν σχετικὸν κατὰ τῆς ἡγείας κίνδυνον ἐξουδετερώνει τὸ πρωτοτυπώτατον σύστημα πού ἐφαρμόζουν εἰς παρομοίας περιπτώσεις αἱ γαλαῖ, αἱ χρησιμοποιοῦσαι τοὺς ὄνυχας των, δηλαδὴ τὸ σκάψιμο τοῦ ἐδάφους μὲ τὴν ἄκρην τῆς ράβδου, τὴν ὁποίαν ἕκαστος Ἀβησσυνὸς κατὰ συνήθειαν κρατεῖ καὶ ὁ ἐπιμελής

ἐνταφιασμὸς τοῦ σχετικοῦ προϊόντος. Τὸ σύστημα τοῦτο διευκολύνουν πολὺ αἱ εὐρύχωροι μάνδραι αἱ περικυκλόνουσαι τὰς ἀβησσυνιακὰς κατοικίας καθὼς καὶ οἱ πλησίον ἄγροί καὶ κάμποι.

Ἡ... γατικὴ αὕτη μέθοδος δὲν ἐφαρμόζεται μόνον κατ’ οἶκον, ἀλλ’ ὡς εἶπομεν, καὶ δημοσίᾳ καὶ ἐν βριθούσῃ ἀγορᾷ. Χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν ὁ Ἀβησσυνὸς θὰ ἀνακόψῃ τὸ βῆμά του ἐκεῖ ὅπου τύχῃ νὰ εἰδοποιηθῇ... ἀρμόδιος, θὰ σκάψῃ εἰς τὸ ἔδαφος τὸ ἀναγκαῖον βαθύλωμα καὶ ἀφοῦ... ἀνακουφισθῇ θὰ ἀποκρύψῃ μὲ τὸ χῶμα τὰ πεπραγμένα. Ὅταν ὁ Ἀβησσυνὸς προσπαθῇ νὰ μὴ γίνῃται ὁρατός, εἴτε κρυπτόμενος, εἴτε θετὼν ὡς προπύργιον κάποιον φίλον του, δὲν τὸ πράττει διὰ νὰ μὴ φωραθῇ καταστρατηγῶν καμμίαν διαταγὴν, ἀπὸ ἐκείνας πού ἐδῶ τιμωροῦνται διὰ... ροπάλου, ἢ διότι ἡ πράξις του θίγει τὴν αἰδῶ καὶ τὴν δημοσίαν ἠθικὴν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν φόβον τῆς... βασκανίας, διότι οἱ Ἀβησσυνιοὶ πιστεύουν πολὺ εἰς τὸ κακὸ μάτι, τὸ ὁποῖον, λέγουσιν, ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ «πιάνῃ» περισσότερον, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἱκανοποιεῖ γενικῶς τὰς σωματικὰς τῶν ἀνάγκας. Αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἀβησσυνὸς ὅταν γενναίᾳ εἰς τὸν δρόμον κουκουλώνεται μὲ τὴν χλαμύδα του διὰ νὰ εἶνε ἀόρατος καὶ ἐπομένως ἀσφαλής. Εἶνε περιττόν νὰ σημειώσωμεν ὅτι τοῦ κανόνος δὲν ἐξαιρεῖται τὸ ὠραῖον φύλλον.

Ἀλλ’ ἂς μὴ νομισθῇ ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀπαντᾷ μόνον μεταξὺ τοῦ χυδαίου ὄχλου. Αἱ καλαὶ τάξεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν φεουδαρχικὴν ἐκείνην χώραν ἀποτελοῦν οἱ ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ βαθμοῦχοι, εἶνε ἐπίσης ἀκόλουθοι τοῦ ἰδίου συστήματος. Σήμερον ὅμως εἰς τὴν ἀβησσυνιακὴν πρωτεύουσάν, ὅπου ἔχουν συρρεύσει χιλιάδες Εὐρωπαῖοι νὰ πράγματα ἔχουν κάπως μεταβληθῇ. Πρὸ 22 ὁμοῦ ἑτῶν, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐπεσκέπημεν τὴν Ἀδῖς Ἀμπάμπα καὶ εἰχομεν τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενηθῶμεν ἀπὸ τὸν νικητὴν τῶν Ἰταλῶν Αὐτοκράτορα Μενελικ μᾶς ἐξάφνισαν πολλάκις τοιαῦτα γατικά πράγματα, ὅχι μόνον καθ’ ὁδὸν ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς ἀπεράντου αὐλῆς τῶν ἀνακτόρων μὲ ἥρωας Ἀβησσυνίους πρίγκιπας, ῥάσινδες καὶ ἀνωτάτους αὐλικούς. Ἡ τύχη μου ἐπεφύλασσε νὰ ἴδω κάποτε καὶ αὐτὸν τὸν Μενε-

λικ, ὅστις συνοδευόμενος ὑπὸ ἀνωτάτων βαθμῶν ἦεν εἰς περίπατον ἐντὸς τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου εὐρέθῃ αἴφνης περιορισμένος ἐντὸς φρουρίου ἀπὸ λευκὰ παρατείσματα. Ἦσαν αἱ χλαμύδες τῶν περὶ αὐτὸν μεγιστάνων αἱ ὁποῖαι ἠπλώθησαν ἀπὸ τοὺς ἰδίους καὶ ἐκρατοῦντο περὶ αὐτοῦ, καθ’ ὃν χρόνον οὗτος ἐξετέλει τὴν αὐτοκρατορικὴν του ἀνάγκην, ὅχι διότι εἰς τὴν πράξιν του ὑπῆρχε τίποτε τὸ χυδαῖον, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ματιασθῇ ἀπὸ κανένα κακὸ μάτι!

Ἡ τοιαύτη ἐν Ἀβησσυνίᾳ καὶ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἀκόμη ἐφαρμοζομένη μέθοδος περὶ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην, δικαιολογούμενη ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὸ ἀπολίτιστον τῶν ἰθαγενῶν τῶν ζῶντων ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀφρικῆς, δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς ἐκεῖνα πού ἐγίνοντο εἰς τὰ μεγαλοπρεπέστατα καὶ μυθώδεις πολυτελείας ἀνάκτορα τῶν Βερσαλλίων τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Λουδοβίκων, τὰ ὁποῖα σημειῶνουν οἱ ἀνεκδοτογράφοι των. Εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς εὐγενείας καὶ τοῦ ἱπποτισμοῦ, τῆς καλαισθησίας καὶ τῆς ὡραιοπαθείας καὶ τοῦ λούσου, εἰς τὰ εἰρημνικά ἀνάκτορα δὲν ὑπῆρχον ἐπίσης ἀφοδευτήρια. Αἱ φυσικαὶ ἀνάγκαι ἐξεπληροῦντο ἀναιδέστατα καὶ ἀναφανδὸν ἐντὸς ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἐξεκένωνον ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ παράθυρα ἐντὸς τοῦ κήπου, ἀσκέτως, ἂν κάποτε περιελοῦτο κατωθεν ἀνύποπτος διαβατικὸς ὑπουργός. Εἰς τὴν Ἀβησσυνίαν τοιοῦτος κίνδυνος τοῦλάχιστον δὲν ὑφίσταται.

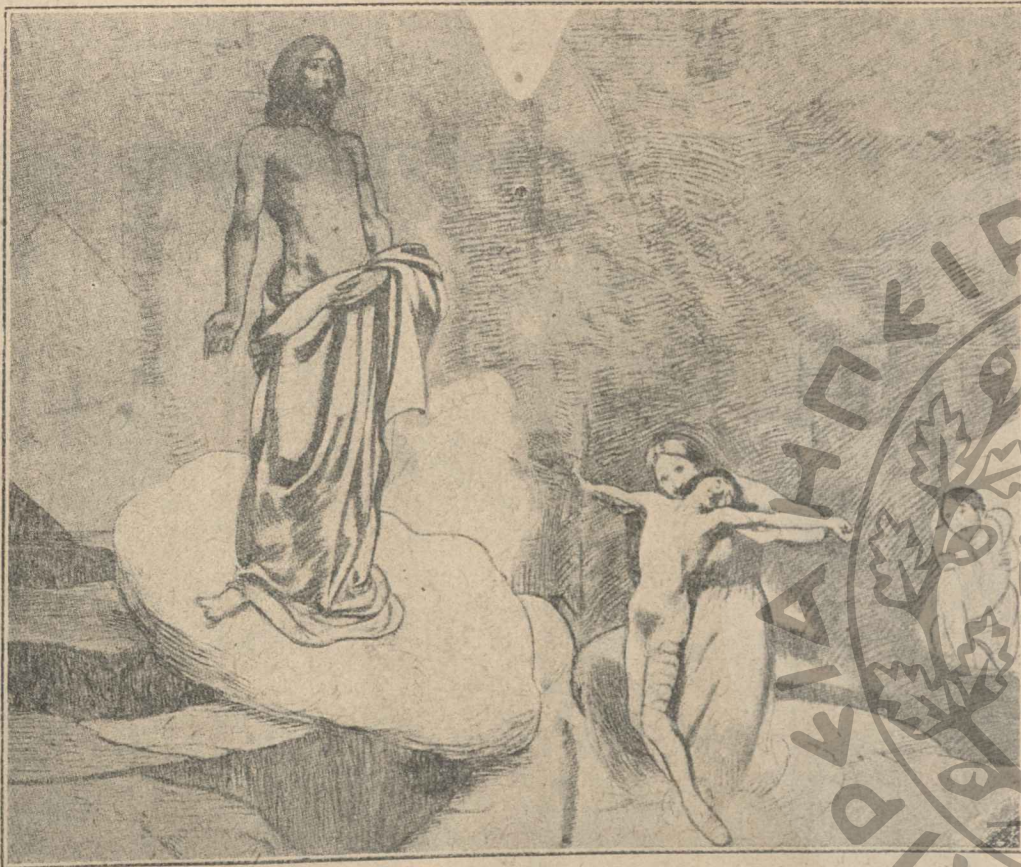
Εἶνε φυσικὸν νὰ δημιουργοῦνται κωμικοτραγικά ἐπεισόδια, ὅσας εἰς ἔθιμα παρόμοια ἐμφανίζονται εἰς ἄλλο περιβάλλον, ὅπου πρυτανεύουν διαφορετικαὶ ἀντιλήψεις, ὡς συνέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον περίπτωσιν.

Πρὸ εἰκοσιπέντε ἑτῶν περίπου μία ἀβησσυνιακὴ ἀποστολή, ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ὁποίας ἦτο κάποιος ῥάς, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀδῖς Ἀμπέμπας διὰ τὴν Εὐρώπην πρὸς προμήθειαν ὀπλῶν διὰ τὸν ἀβησσυνιακὸν στρατόν. Ὅταν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς ἀπεβίβασθησαν εἰς τὸ Τζιμπουτί ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ πλοίου Μεσσαζερὶ, ὁ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην Ἀβησσυνὸς πρόξενος, γνωρίζων τὸ ἀδύνατον σημεῖον τῶν συμπατριωτῶν του, ἐφρόντισε νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὰ... ἰδιαίτερα διαμερί-

σματα τοῦ ὠραίου σκάφους διὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ πού ἔπρεπε νὰ... ἀποχωροῦν ἐν ὄρῳ ἀνάγκης! Ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὸ γεῦμα καὶ τὸ δείπνον θὰ παρακάθηνται εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν μὲ τοὺς λοιποὺς συνταξιδιώτας τῆς πρώτης θέσεως.

Τὴν πρώτην μεσημβρίαν οἱ ἐπίσημοι Ἀβησσυνιοὶ παρεκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου ἐσερβιζομένησαν διάφορα φαγητά, γαλλικῆς μαγειρικῆς, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἦσαν διόλου τῆς ἀρεσκείας των. Ἀπεφάσισαν ὅθεν νὰ μὴ παρουσιάζονται πλέον εἰς τὴν τράπεζάν, ἀλλὰ νὰ συντρώγουν κατ’ ἰδίαν, κατὰ τὴν ἀβησσυνιακὴν τῶν—τὴν τόσον λιτὴν—συνήθειαν, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τοὺς ἀπῆλπασε τῆς ἐνοχλήσεως νὰ χρησιμοποιοῦν περόνια, κουτάλια κ.τ.λ., πράγματα περιττά, ἀφοῦ ὁ Δημιουργὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους δέκα ὁλοκλήρους δακτύλους.

Τὴν ἐσπέραν συνεχεντρώθησαν λοιπὸν εἰς τὴν εὐρύχωρον καὶ πολυτελεῆ καμπίαν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἵνα ἐκεῖ παρασκευάσουν τὸ δείπνον μὲ ὕλην, τὰ ὁποῖα ἐπρόβλεψαν νὰ

Α. ΜΠΕΝΑΡ.—Διακοσμητικὸς πίναξ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Νοσοκομείου Berrochand ἐν Berck-Place.

φέρουν μαζί ταν, ὡν κυριότερον εἶνε τὸ κόκκινον πυρὶν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον κατασκευάζουν μίαν καυστικὴν σάλτσαν, ἰδιαιτέρως προσφιλὴ εἰς τοὺς Ἀβρυσονοὺς. Εἰς αὐτὴν βουτοῦν τεμάχια πηλίας καὶ τρώγουν καὶ γλύφονται ὥς νὰ τρώγουν μέλι. Ἡ παρασκευὴ ὅμως τῆς σάλτσας αὐτῆς—διὰ 4 άτομα, πού ἦσαν—ἀπῆται μίαν χύτραν ἢ ἓνα πιάτο, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐσυστέλλοντο νὰ λήθουν ἀπὸ τὸν καμαρότον. Προέβησαν ὅθεν εἰς ἐρευναν ἐντὸς τῆς καμίνης μήπως εὗρουν τὸ ζητούμενον.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε σημεῖναι καὶ ὁ τρίτος κώδων διὰ τὸ δειπνόν τῶν ἐπιβατῶν τῆς πρώτης δέσεως καὶ ὁ *μαίτρ ντε-τέλ*, ἰδὼν ὅτι οὐδεὶς Ἀβρυσινὸς ἐνεφανίζετο, διέταξεν ἓνα σερβιτόρον νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ καὶ τοὺς ἐρωτήσῃ μήπως ἐπεθύμουν νὰ σερβιρισθοῦν εἰς τὰ διαμερίσματά των. Ὅταν ὁ σερβιτόρος ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς καμίνης τοῦ Ἀβρυσινῶ ἐστρατηγοῦ, εὐρέθη πρὸ μοναδικοῦ θεάματος. Οἱ τέσσαρες Ἀβρυσινὸι ἀποβαλόντες τὰ κολάρια καὶ τὰ *σμάκι* καὶ τὰ ὑποδήματα καὶ τῆς καλῆς τῶν καὶ ἐνδεδυμένοι τὰ μακρὰ Ἀβρυσινικὰ τὸν ὑποκάμισον ἐκάθηγον εἰς κύκλον σαυροποδῆτι ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ εἶχον εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τὸ ἐκ πορσελάνης λευκώτατον . . . ἄγγεον τῆς νυκτός, τὸ ὁποῖον ἐκρινώμενος εὐρίσκειν ἐντὸς τοῦ κομμοντίνου καὶ ἐκρησσοποιήσαν ὡς *φαγιάντσα* διὰ τὴν προσφιλῆ των σάλτσαν, διότι δὲν ἐφαντάσθησαν ποτὲ ὅτι τὸ καθαρῶτατον ἐκεῖνον δοχεῖον θὰ προσωρίζετο διὰ τὴν γνωστὴν χρῆσιν—τὴν ἄγνωστον παρ' Ἀβρυσινοῖς.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΦΙΛΙΚΑΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΠΟΙΟΣ ΝΑ ΤΟ ΚΛΑΙΗ!

Μὲ τὸν ἀγαπητὸν μου Κώσταν Χρηστομάνον εἶχαμε κάποτε σκεπθῆ νὰ ἐκδόσωμεν τὸ «*Ημερολόγιον τοῦ Μιστρά*», δηλαδὴ ἔργον πραγματευόμενον περὶ τῆς ἱστορικῆς Ἑλληνικῆς ἀριστοκρατίας.

— Καλὴ εἶνε ἡ σκέψις μας εἰπα εἰς τὸν Χρηστομάνον, ἀλλὰ χρειάζομεθα τὴν συνεργασίαν καὶ ἐνὸς νεωτέρου μας, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ βαριεῖται νὰ γράφῃ, νὰ ἀντιγράψῃ καὶ νὰ τρέξῃ τῇ ὑποδείξει ἡμῶν πρὸς συλλογὴν σχετικῶν πληροφοριῶν. Τὰς βιβλιοθήκας θὰ τὰς διατρέσωμεν εἰς δύο. Ὁ νέος αὐτὸς ὅμως πρέπει, πλὴν τῶν ἄλλων τῶν προσόντων, νὰ ἀγαπᾷ καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐργασίας.

— Καὶ ποῖος ἡμπορεῖ νὰ εἶνε αὐτὸ τὸ θαῦμα; — Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐγνώρισα ἓνα νέον ἐκ Σμύρνης, ὁ ὁποῖος φαίνεται εἰς θὰ ἔχῃ λογοτεχνικὸν μέλλον, ἴσως δὲ καὶ ἱστοριογραφικόν. Τοῦτο συνετέλεσε ἀπὸ καὶ πού μὲ ἠρώτησε καὶ ἀπὸ καὶ πού μοῦ ἐδιάρθεσε.

— Πῶς ὀνομάζεται; — Πλάτων Σουλιώτης—Ροδοκανάκης. — Ἄ! τὸ δεύτερον ἐπώνυμον τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ εἶνε ἀπὸ τῆς μητρικῆς του γραμμῆς, μὲ πεθεῖται δὲ ἔχῃ τὴν περὶα τῆς ἀριστοκρατικῆς ἐρένης.

Ἀπασχολημένοι ὅπως ἡμεθεοῦς ἤμας τὴν ὑπὸ θεῖον αὐτὴν νὰ κοιμηθῇ διὰ κάμποσον χρόνον. Ὅταν τὴν ἐξυπνήσαμεν ἐξίστησα τὸν Πλάτωνα εἰς τὸν Κώσταν καὶ ἀρχίσαντες νὰ καταρτίζωμεν τὸ διάγραμμα τῆς πολιτιστικῆς αὐτῆς καὶ κοπιᾶστικῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐργασίας.

Εἰς τὸ μεταξύ ὅμως ὁ Πλάτων εἶχε δημοσιεύσει ἔν ἔργον τοῦ εἰς τεύχος, τὸ ὁποῖον ἀντίτυπον προσέφερεν εἰς τὸν Χρηστομάνον.

Τοῦτο μοῦ τὸ ἀνήγγειλεν ὁ Ροδοκανάκης, παρακαλέσας με νὰ μάθω καὶ τὴν σχετικὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς κείνον τὸ ἔργον του.

Ὅταν συνήντησα τὸν Χρηστομάνον καὶ τὸν ἠρώτησα, μοῦ ἀπήντησεν ἐξηγουσμένος εἰς ἀπίστευτον βαθμόν.

— Καὶ εἶδα τὸ ἔργον τοῦ φίλου σου καὶ τὸ ἐδιάρθεσα ἢ μᾶλλον δὲν τὸ ἐδιάρθεσα γιὰ τὸ ἦξερα ἅπ' ἑξῶ. Ὁλόκληρον εἶνε κλεμμένον ἀπὸ τὴν «*δική* μου τὴν Ἑλισσάβετ!..»

— Μὰ πάντα ὑπερβολικὸς εἶσαι ἀγαπητέ Κώστα! Αὐτὸς μάλιστα ὁ καυμένος ἤθελε νὰ σὲ ἰδῇ

καὶ νὰ ἀκούσῃ εὐλαβῶς τὴν γνώμην σου καὶ τὰς συμβουλὰς σου.

— Οὐτε νὰ μὲ ἰδῇ, οὐτε νὰ παρουσιασθῇ μπροστά μου. Θὰ τοῦ κάμω ἴσως καὶ δίκην. Ἀκούεις ἐκεῖ ἀνάδεια!.. Πές του μάλιστα νὰ μοῦ στείλῃ πίσω καὶ τὸ βιβλίον πού τοῦ ἔχῃρισα...Τὸ δικό του τὸ πέταξα...

Καὶ ἀπεμακρύνθη χωρὶς νὰ κατευνασθῇ ἢ ἐξαγορεύσῃ τοῦ οὗτε κατ' ἐλάχιστον.

Ἐννοεῖται ὅτι μέσα εἰς τὴν ψυχικὴν αὐτὴν τρικυμίαν τοῦ Χρηστομάνου κατεποντίσθη καὶ τὸ «*Ημερολόγιον τοῦ Μιστρά*».

Μιὰ μέρα εἰς τὸ «*Πανελλήνιον*» ὁ Ροδοκανάκης μοῦ ἐδιάρθεσεν ἀπὸ χειρογράφου του μίαν περιγραφὴν νέου ἔργου του, ἢ ὁποία μοῦ ἤρρεσεν ὑπερβολικὰ.

— Μοῦ ἀφίνει τὸ χειρόγραφόν σου ἔως μεθαύριον τέτοια ὥρα;

— Τί θὰ τὸ κάμῃς;

— Θὰ διαβάσω τὴν περιγραφὴν αὐτὴν εἰς τὸν Χρηστομάνον.

— Θὰ τὸ σχίσῃ καὶ δὲν ἔχω ἀντίγραφον.

— Δὲν ἐτρολλάθηκα νὰ τοῦ πῶ πῶς εἶνε ἔργον δικό σου! Μόνον ὅταν ἐκφρασθῇ ἐπαινετικῶς θὰ τοῦ τὸ φανερώσω, γιὰ νὰ σὰς συμφιλώσω κοντὰ σάλλα.

Τὴν ἐπιστολὴν ἔκαμα τρόπον καὶ συνήντησα τὸν Χρηστομάνον.

— Δὲν καθόμαστε λίγο στὸ «*Πανελλήνιον*», ἀγαπητέ Κώστα, νὰ σοῦ διαβάσω κατ': Θὰ εἶνε πολὺ σύντομον.

— Καὶ πολὺ ἂν εἶνε, προκειμένου περὶ ἔργου σου. Καὶ συνόδευσεν τὴν περιγραφικὴν ἐκφράσιν μὲ τὸ ἀλημονήν του εὐγενεῖα καὶ χάριτος ἐκεῖνο μειδίαμα του.

— Δὲν εἶνε δικό μου; ἐνὸς ἀγνώστου μου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν μεσολάβησιν κάποιας Κυρίας μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπὶ τὴν γνώμην μου καὶ νὰ ζητήσω καὶ τὴν «*δική* σου. Τὸ ὑπεσχέθηκα, καί—μὲνε Κώστα, καὶ μὴ μὲ ντροπιάσῃς.

— Πάμε δαί! ὅλο πρὸς τὰ ἐκεῖ δὲν διευθυνόμεθα!

... Τοῦ ἐδιάρθεσα τὴν περιγραφὴν. Μὲ ἐκύτταξε κατὰματα καὶ μοῦ εἶπεν.

— Εἶνε πράγματι ὥραια ἐργασία.

— Δὲν πιστεύω νὰ πᾶρῃς τὸ λόγον σου πίσω;

— Γιατί νὰ τὸν πάρω;

— Λοιπόν, εἶνε ἀπὸ τὸ νέον καὶ ἀνέκδοτον ἀκόμη ἔργον τοῦ Ροδοκανάκη!

Ὁ Χρηστομάνος τότε ἀντὶ νὰ θυμώσῃ ἐτραντάχθη ὅλος ἀπὸ τὰ γέλια, ἐσχάθη ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἐκρέμασε κάτω τὰ χεῖρά του, ἔλαβε στάσιν ἀπελπισίας καὶ μὲ φωνὴν κλυθμητὴν μοῦ εἶπε: — Ποῖος νὰ τὸ κλαίῃ!

Δ. Γ. Ρ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΥΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Κον Βαλ. Τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας εἶνε τέτοιο, ὥστε δὲν πρέπει νὰ τὸ θίγῃ κανεὶς. Ὁ καυμένος ὁ Θεὸς δὲν φταίει τόσο πολὺ, ὥστε νὰ

τοῦ ἀποδίδουμε τοιοῦτο τερατούργημα καὶ τόσην σκληρότητα. Εἶνε πανάγαθος καὶ παντοδύναμος, ἀλλ' εἰς τὸ ζήτημα τῆς δημιουργίας δὲν πιστεύομεν νὰ ἀνεμύχῃ. Ὡστε οἱ ἀναγνώσταί μας ἂς μείνουν μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν φταίει καθόλου. Κ. Κατὰ. ὁ καλόγερός σου καὶ τὸ ἄλλο σὲ δείχνουν καλὸ χειριστὴ τῆς γλώσσας. Σοὺ μένει ἀκόμα τὸ πλῆξιμο τοῦ μύθου, τῆς ιστοριοσύνης, τοῦ περιστατικοῦ νὰ ποῖμε τοῦ θέματος τέλος πάντων, γιὰ νὰ φανῇ καὶ καλὸς πεζογράφος. Δ. Δεγ. Ὁ Μυστήριός σου δὲν μὰς ἄρρεσεν ὅπως ἡ Σόνια. Ἐκεῖ εἶχε βάλεῖ ἀρκετὴ ψυχὴ καὶ αίσθημα πόνου γιὰ τὸν ἄνθρωπον. Γ. Δ. Καλὸν. Καθὼς θὰ εἶδατε κομωδίες δὲν βάζομε πιά. Ὡστε μὴν ἔχετε παράπονον. Στελ. Ἰδλ. Ἀπὸ τὸν πολὺν ἐνθουσιασμόν ἐγίνετο ἀνθρωποφάγος, ἡδονιστής, καὶ λαχαροπλάστης, ὅχι ὅμως μὲ ἀνὰ ὑλικά. Φοβούμενοι τὴν ἀγορανομίαν, δὲν τὸ δημοσιεύομε. Κ. Σίς. Μερικὰ, εἶνε παιδικάτα θὰ τὸ ἰδῇ καὶ μόνος σὰς. Τὰ ἐγράφατε σὺν νὰ εἴσθε μικροί. Ἀντιθέτως τὸ ἀδρόχμον χορτάει εἶνε καλὰ συνθεμένον καὶ τεχνικὸν ἀρκετὰ ὅχι ὅμως ἀκόμη γιὰ φανέρωσιν. Κ. Ἀγ. Πατ. Αὐτὰ παθαίνει ὁποῖος βιάζεται. . . Τὸ βλέπεται, εἰς ἔργον δίκχον. Ἀφίνουμε μόνον σὰς νὰ ὀρμίστας Ἀνεξαρκτῆς ὅμως τοῦτου. Ἐπιγραφόμενα τοιαῦτα δὲν δημοσιεύομεν. Κ. Γ. Κανελ. Ἀπὸ τὴν Σωὶ ποὶ ἄρρεσαν οἱ περιγραφῆς ἀγορευτικοῦ σπιντοῦ καὶ τῆς μέσης ζωῆς του. Φαίνεται ὅτι τὴν ἔξερες καλά. Δὲν καταπιάνεσαι μὲ τέτοιες περιγραφάς; ἴσως ἐπιτύχῃς ἐκεῖ. Δοκίμασε. Κ. Σοτήρ. Εἶνε περιέργου πῶς δὲν ἦναι παράφορα ὁ ὁρμὸς σου στὸ αὐτὸ σου. Γιὰ διαβάσε τὰ μόνος σου. Πρὸ παντός λίγα, διαλεγμένα καὶ καλά. Πέταγε. . . πέταγε μόνος σου καὶ ξεκαθάρισε. Ἄλ. Φραγ. Ἀμφοτέρω κατὰ κατὰ τὰ Τριολέττα. Κ. Ἀντὺ. Τὸ Τραγουδι καλὸ καὶ οἱ Βρυκόλακοι καλοδωμένοι. Τὸ Σ' ἔνα λουλούδι τέταστο τετραστόχο ὑπάρχει κάποιον ἁσάφεια. Κύρ. Χασαπ. Τὸ καλοκαίρι στὸ δάσος, εἶνε δροσερὸ, γερὸ, καλὰ γραμμένο μὲ μοιμογραφία γλώσσας καὶ μὲ ἀληθινὸ αἶσθημα ἀγάπης τῆς φύσεως. Νρ. Κν. Θέλεις νὰ τὸ πρῶτον σου νὰ σοῦ ποῖμε νὰ; Ὅχι οἰσῆς πολλὰ τέτοια μόνος σου, ὡς πού νὰ φτάσῃς στὸ ποδοῦμένον. Κύριον Σς. Μς Στιχογράφος εἶνε καλὰ ἐν τοῖς περιεμένοντες ἀπὸ σὲ κατὰ τεχνικὴν ἀποψη. Οἱ οἰσιστικώτερον. Καρὸς εἶνε. Κ. Πατρ. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔχετε λυρισμόν, διάθεσιν τραγουδιῶν καὶ στὰ 1927 ἐπιχειρεῖτε νὰ τὸ γραφέτε εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσιν; Ἀκούσατέ μου. Πόλινος τὸ λήγιον δὲν στέκεται πιά σ' αὐτὴ τὴν γλώσσῃ. Ἀναθεωρήσατε τὴν ἀπόφασίν σας. Οὐτε μεγάλας ποιητῆς δὲν θὰ τολμώσῃ νὰ ἐμφανισθῇ ἔτσι. Γιὰ τὴν ποιητὴν τὴν ἑλληνικὴν, ἢ ζωὴ τῆς, ἢ παρὰ τῆς εἶνε τόσο δαμένη μὲ τὴν δημοτικὴν παραδοσιν, ὥστε καὶ ἓνας Ντάντες ἂν ἐγεννητο, θὰ ἐφανταζόμην σήμερον, ἂν ἐγράφε εἰς ὑπερκαθαρεύουσιν, ποίημα. Μὰ; ἐρωτᾷς φίλτατε Σιδ. καὶ σοὶ ἀπαντῶμεν: Εἶνε παρατηρητέον, εἰς ὅλοι σου ἀρχίζον ἀπὸ τοὺς νέους νὰ γραφοῦν εἰς πεζόν, νομίζον ὅτι εἶνε ἀπαραίτητον νὰ γεμίσουν μὲ λυρισμόν τὸ χειρόγραφόν σου. Φυσικῶς καὶ λέξεις διαλεγμένες ἀπὸ ἀλλοῦς πεζογράφους παλαιῶς δικούς μας. Προεξήγησις συχνὰ τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων αὐτῶν. Ἀξιοθρήνητον ἀνακαταμ. Μίμης ὅπως. Κομμάτια ὁλόκληρα παρμένα, ἀλλὰ γὰρ καὶ μεταποιημένα, τὰ ὁποῖα χάνουν τὴν ἀπλότητά καὶ τὴν δροσιὰ των. Μὲ ἐρωτᾷς τί θὰ πῇ λυρισμός; Ὅχι πῇ λοιπόν, ἀλλὰ μὴν ἔχῃς τίποτα νὰ πῇς, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃς λέξεις διαλεγμένες μὲ ὕψος ποιμπῶδες ἢ μὲ ἀνασταναγμοῦς καὶ νὰ γεμίσῃς μὴ σελίδα, διὰ σελίδας, τρεῖς μὲ ἀερολογήματα, διότι ἀπλοῦστα δὲν ἔχεις βοή ἐκεῖνο, πού πρέπει νὰ πῇς, ἔστω καὶ μικρὸ αὐτὸ τὸ καὶ πού περιμένει ὁ ἀναγνώστης νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν ἀσπληγί σου, ἢ ὁποία σὲ τέλος γίνεται ἀνισορροπία, κενὴ, χωρὶς οὐσία, χωρὶς ἐνδοσφύρον, γίνεται λεροτυπανοκορυσία, ἢ ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἀπατήσῃ καὶ τὸν ἀναγνώστην, ἀλλὰ πρὸ παντός τὸν συγγραφέα. Ὑπάρχουν καὶ οἱ νεοί τοιοῦτοι; πού, αὐτοὶ ἔδωσαν τὸ κακὸ παρὰδειγμα, ἀποδίδοντες τὰ ἐννέα δέκατα τῆς ἀξίας ἐνὸς ἔργου των, εἰς τὸ λεξοτυμπαίνον!

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΤΕΤΤΙΓΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΡΜΗΚΟΣ

ΣΤΕΛ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ποιηταί, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Θεόκριτος, ὁ Σμυρνίδης, ἀναφέρουν τὸν τέττιγα ὡς ζῶον μὲ μελωδικὴν καὶ ἡχηρὰν φωνήν. Ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα (Γ, 151) παρομοιάζει πρὸς τέττιγας τοὺς περὶ τὸν Πρίαμον γέροντας. Οἱ ἀρχαῖοι διετήρουν τοὺς τέττιγας, ὅπως καὶ σήμερον πράττειν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐντὸς κλωβῶν ἀπὸ βοῦρα καὶ τοὺς ἐτρεφον μὲ γήτειον (θεόκρ. 4. 16. 1. 52). Καὶ οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐτρεφον ὡς κατὰ δρεκτικόν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν τῇ γῇ, δηλαδὴ τὸν ἀσπαρτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔλεγεν: «Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ ἀνθρώπων δὲν ζοῦσιν, οἱ ἀσπαρτῶν δὲν ζοῦσιν, αὐτοὺς καὶ τὰς προνήμφας των, ὡς καὶ τὰς ἀρκίδας, ἰδίως τὰς πρῶτας (Ἀριστ. ἱστ. 5. 30. 5. Ἀθην. 133 Β, 108). Ἀριστοφ. Ἀποστ. 146), ἂν βεβαί

ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Στα μέσα στη θεία απλότητα της μοναξιάς. Στα μέσα στη θαυμαστή εναλλαγή που χαρίζει το δάσος, στα μέγιστα. Όχι ζω με τον εαυτό μου. Μιλώ μ' αυτόν με φιλική εγκαρδιότητα και διασκεδάω μαζί του. Είναι άριστος φίλος και ποτέ δε με δυσαρεστεί. Όμως έχω κι άλλους φίλους. Κι άλλους πολλούς. Έχω τον ήλιο, τα δένδρα, το χορτάρι. Όλοι τους με ξερούν καλά πολύ καλά. Έχω κι έναν χαμένο μικρό. Γεννήθηκε στην άγκαλιά μου και μεγάλωσε κάτω από τα μάτια μου. Είναι ένα πενκάκι. Ένα μικρό χαριτωμένο πενκάκι που παίζει έξω από την καλύβα μου με το άλαστο κολοκαριότατο αεράκι. Κάθομαι και το κοιτάω. Έχει ανοίξει τα κλαδάκια του στον ήλιο κι ανασαίνει βαθιά τη ζεστασία του. Φαίνεται χαρούμενο. Κι είμαι τόσο ευτυχισμένος γι' αυτό.

Το καλοκαίρι έφετος ήρθε τρυφερό και γαλήνιο όπως πάντα. Όλημέρα σεργιανό στο δάσος και το χωριό μου. Άνασέω όλες τις ευδοσιμένες εκπτώσεις του. Το ρουφάω δάκαρο. Οι φίλοι μου με κοιτούν ενθουσιασμένοι. Χαίρονται για την ευτυχία μου. Τους εύχριστο. Οι ημέρες είναι άρετα μεγάλα τώρα κι έτσι περπατώ πολύ. Όταν κοιράμαι άγαλιάζω ένα πενκάκι κι ανασαίνει βαθιά. Ύστερα κοιτώ κάποιο πουλί που περπατά από δέντρο σε δέντρο. Ένα παράξενο πουλί που συχνά το βλέπω. Νομίζω το λένε ριζόνι. Είναι ένα άνησχο τρελλό πουλί, με πολλά χρώματα. Κάθεται και σκέπτονται το τι να έκαμεν στη ζωή ημερά το παραλόγιστο ριζόνι μου. Πού γύριζε τότε; Γιατί πώς ήρθεν εδώ;... Έτσι με βρίσκει το γκρίζο βράδυ. Το γαλήνιο βράδυ με το κρύο του αέρα. Γυρίζω στην καλύβα μου και βιάζομαι να έτοιμάσω το φαί.

Έτσι περνά τις μέρες μου. Έτσι πέρασα δυό χρόνια. Δυό χρόνια άσκησιν. Κι ίσως να πέρασα πολλά ακόμα. Πούξ έξερε! Πιστεύω πως δεν θα κοιράσω μήτε θα πλίσσω ποτέ με τη ζωή αυτή. Η ώραία κυρία του σαλονιού με την παχιά κοιλία της θα γελούσε σέγουρα μ' αυτό. Ζωή τάχα είχε αυτή;—Θα νιαουρίζη με την ψευτική φωνή της και θα λισπώση τα μάτια. Και μπορεί να μη το πη; Η ώραία κυρία ξέρε καλά τι πιά να τη ζω. Την έχει μελετήσει. Την έχει πει με την κανάτα που λέει ο λόγος. Την διάβασε στα βιβλία και τη σπούδασε στην πραγματικότητα. Διάφορο αν δεν βγήκεν από το σπίτι της. Είναι μελαγχολία η ώραία κυρία.

Έξω το αεράκι τραγουδάει. Ός που να γίνει το φράξιαλόν μου στο κρεβάτι μου και κινείται την ήπια μου. Το φεγγάρι μπαίνει χαρσπό στο καλύβι μου και το πλημμυρίζει φως. Σβώ την λάμπα κι απολαβαίνω. Η ψυχή μου τραγουδά. Τραγουδά έναν παλιό παράξενο σκοπό. Τον άκουω κι ηούαζω μέσα στη σιωπή της καλύβας μου. Μέσα στην άπεραντη σιγαλιά της ήρεμης εντύχιας μου.

Το δάσος άλλαξε τώρα την. Απώχτησε και τις άμαδρες του. Είναι η δεσποινίδα Δανάη που τρέχει μέσα σ' αυτό και το αναταράζει. Ήρθε με τη μητέρα της για παραθερισμό. Μένουν στο κοντινό χωριό και περνούν όλη σχεδόν την ημέρα τους στο δάσος. Είναι κι άλλοι που ήρθαν για παραθερισμό. Όμως το δάσος το επισκέπτονται σπάνια. Είμαι δυσαρεστημένος που έρχονται. Μου φαίνεται πως μου κλέβουν τη χαρά μου. Μου κρύβουν την αγάπη των φίλων μου. Κι αναγκάζονται να μοιράζονται μαζί τους την ευτυχία μου.

Κάθονται δάκαροι ώρες και κουβεντιάω με τη δεσποινίδα Δανάη. Ξαπλώνομαστε στον γαλήνιο ήσυχον των πεύκων και αναπνέουμε τη ζεστασία τους. Λέμε ένα σωρό πράγματα χωρίς αξία. Καμιά φορά συζητούμε και σοβαρά. Είναι μια αξιολογική κοπέλα η δεσποινίδα, κομψή και θετική. Μου μιλά για την πληχτική ζωή της πόλης κι άπορεί με το κουράγιο μου να μένω χρόνια μονάχος στο δάσος.

Τι παράξενος άνθρωπος αλήθεια! μου λέει κάθε τόσο. Και νομίζω πως το λέγει με θαύμασμα.

Τα κοπιμένα με πειράζουν πολύ. Δικαιολογούμαι.

«Και δεν θά ξαναγυρίσετε στην πόλη ποτέ;»

«Δεν ξέρω δεσποινίδα Δανάη. Δεν ξέρω τίποτε. Όμως δεν θα πάγω ποτέ να άποταρξίμαι στη γαλήνη που μου χαρίζει το δάσος. Σει θεοσκεπτική ημερότητα που ξεχνύει στη ψυχή μου αυτό και τη μαλακάνει. Μου μιλά τόσο πολύ το δάσος όσο μήτε η πιο φλύαρη γυναίκα. Ω! πόσα πράγματα λέει ενώ φταγώ δασάκι σ' όποιον δεν περπατάει σαν σαρβός».

«Πόσο μ' άρεσει η ζωή σας. Πόσο μ' άρεσει.

«Έσπασε πιά η καρδιά μου από το χτύπο. Τρέμω σύγκορμος από συγκίνηση. Τα μάτια μου άνοιγονται σε μια καινούργια εικόνα. Στην πιο ώραία και θαυμαστή εικόνα π' αντίκρισα ποτέ. Όλα μου χαμογελούν. Κ' η καρδιά μου σπαρταρά ακόμα από αγάπη. Θέλω να μιλήσω. Έχω να πω πολλά, πάρα πολλά. Και δεν βρίσκω παρά μία φράση. Μία φτωχή ταπεινή φρασούλα.

«Έλάτε να ζήσετε μαζί μου».

Γυρίζει και με κοιτάζει. Μία ματιά δυνατή, ρομαλέα, αν μπορεί να είπωθή έτσι. Μία ματιά γοήτορη, βιαστική, σαν κεραυνός ματιά, που όμως δεν μπορεί να καταλάβω τι θέλει να πη... Κατέβασε το κεφάλι. Ανάπνευσα. Η ματιά της με είχε ανακατέψει δάκαρο. Πέρνω κουράγιο. Την πλησιάζω και της μιλάω. Της μιλάω για την καρδιά μου, για την άπεραντη αγάπη μου, για τη μελλούμενη ζωή μας. Για την άνητη ζωή που μάς περιμένει... Μ' άκουει με προσοχή και σιωπή! Μ' άκουει και στο πρόσωπό της βλέπω μία βαθειά συγκίνηση. Κι όμως σπώνεται. Με χαιρετά και φεύγει. Φεύγει χωρίς μία απάντησι, χωρίς μία λέξη.

Θέξ μου πως φοβούμαι μή την χάσω! Πόσο έχει άλλαξει η ζωή μου. Οι φίλοι μου μέχουν χάσει πιά. Μήτε τους βλέπω. Το δεντράκι έξω από το σπίτι μου κουνεύει να μαραθί. Πόσο κούτσος είμουν να ενθουσιάζομαι με τούτα το άψυχα πράγματα. Σαν άνευσαρμένους γύρισα στο δάσος κι ένόμισα πως είμουν ευτυχισμένοι. Τώρα είδα τη ζωή και γνώρισα την αληθινή ευτυχία. Τώρα φηλώσα πάνω απ' αυτά και τα ύπταξα. Έγινε ο Κύριος τους. Δεν τραγουδούν πιά μαζί τους. Τα χάνω και μου τραγουδούν το τραγούδι που θέλω. Το θεσπίσι και πανάγλυκο τραγούδι της γυναικείας αγάπης.

Η δεσποινίδα Δανάη έρχεται ταχτικά στο δάσος. Έρχεται σχεδόν κάθε μέρα—δταν δεν πηγαίνει έκδρομη με τον κύριο. Μίλω τον νεοφώτιστο δικηγόρο που παραθερίζει στο χωριό κι αυτός. Μου μιλάει συχνά και μου λέει τόσα κολακευτικά λόγια για τούτο. Έμένα όμως πολύ λίγο μου άρεσει το μοιτσούνι του... Τώρα πιά δεν κρυβόμαστε. Έχουμε άνοίξει κι οι δυό τις καρδιές μας και μοιλογοιόμε την αγάπη μας. Αποφασίσαμε τα δαα χραιζόμαστε πιά το γάμο μας και κανονίσαμε όλα για τη μελλούμενη ζωή μας. Θά κάνουμε τούς γάμους μας στην πόλη και θα φύγουμε ξανά για δω.—Και τόρα περιμένω τον πατέρα της για να την ζητήσω. Έρχεται οε λίγο. Έχω έτοιμάσει δάκαρο λογίδιο που θα το άπαγγείλω. Είμαι βεβαίως πως δεν θα μού άνηθή. Αύτη είναι και η γνώμη της Δανάης που τον ξέρε καλύτερα από μένα. Είναι τόσο καλός που λέει. Και θάνε αλήθεια άφου είχε πατέρας της.

Όραίες ημέρες της αγάπης! Πόσο σās συντομύνει η χαρά που σούστε γεμάτες. Σό νοι μου δεν έχω τίποτε άλλο από την εικόνα εκείνης και στην καρδιά μου άλλο από αγάπη. Η ευτυχία με πλημμυρίζει και με μεθώ σαν το άπόκαρο άρωμα ενός κήπου διαστεινών. Ποτέ άλλοτε δεν ένωσα τόσο ευτυχισμένο τον εαυτόν μου. Ποτέ.

Έρχεται κάθε μέρα σχεδόν η Δανάη στο δάσος. Και γυρίζουμε μέσα σ' αυτό και τρέχουμε σαν δυό παιδιά. Και όλο μιλούμε για την αγάπη μας και τραγουδοιόμε την ευτυχία μας. Όραίες ημέρες της αγάπης!

Καμιά φορά όταν ο καιρός είναι μουντός και το αεράκι περισσότερο από δροσερό πηγαίνουμε στο καλύβι μου. Ξαπλώνεται κείνη στη μακρὰ πολυθρόνα μου κι ένω κοντά το δάσος. Σει ένα δέντρο λίκου. Τότε της λέω ώραίες ιστορίες για βασίλοπούλες και για πριγκιπούλες, για θεσμές αγάπης και για δυνατές θυσίες κι ήρωισμούς. Μ' άκουει κι είνε αμολόγητα ευχαρηστημένη. Κι όταν τελειώνω με παρακαλεί να ξαναρχίσω κι άλλη. Όμως η όρα είναι άργα κι έγω τη συνοδεύω ως την άρχη του χωριού.

Σό γνωρισό τη φέρνω πάλι με τη σκέψη μου κοντά μου και ξαναρχίζω πάλι καινούργια ιστορία. Την βλέπω να μ' άκούη προσεκτικά και τα όρατα της τα ματιάνα να γυαλίζουν από χαρά κι ευχαρίστησι. Έτσι φτάνω τόσο γρήγορα στο σπίτι μου και λυπομαι πολύ για τούτο. Όμως δεν παύω πάλι να τη σκέπτομαι κι όταν πέφτω στο κρεβάτι μου μένω ώρες με τη σκέψη σε κείνη.

Όραίες πανάγλυκες μέρες της αγάπης. Σήμερα πήρα ένα σημείωμα της. Μου μηνά πως θα κάρη λίγες μέρες να με δη. Γιατί; Δεν μού γράφει. Θά μού το έξηγησιν άργότερα. Με παρακαλεί μόνο να μη κατέβω στην πόλη. Θά έτακούσω. Όμως άνησυχώ. Άνησυχώ πολύ. Άλλά

γιατί να με νιάξη άφου είχε καλά και με βεβαιώνει για την αγάπη της. Κάθουμαι λοιπόν και ξαπλώνω στην μακρὰ πολυθρόνα μου και κοιτάω τον ουρανόν των γλυκόχρωμο από τ' άνοιγμό μου παραθύρι. Κάτι συννεφάκια λευκά, όλόλευκα σαν άγγελούδια, πετούν άργα άργα και ήρεμα και μού χαϊδεύουν λες την ψυχή σαν μακρινή μου σική και σαν ώραία εικόνα.

Πός δεν άποπειεται κανένας τη δυστυχία που έρχεται. Πόσο δεν προσέχει στην ευτυχία που φεύγει. Και στις δυό τούτες τις περιπτώσεις γελάει, γελάει μεθυμένος από τ' άκυβερνητο το άσθημα. Όμως άς έχη την ψυχραιμία να συνείδη άμέσως. Έτσι τουλάχιστο άποφασίζει να γίνει γελώσιος και να χάνη την έμπιστοσύνη στον εαυτό του.

Πέρασαν δυό μέρες, τρεις κι όμως τίποτε ακόμα από τη Δανάη. Πέρασε βδομάδα δάκαρη. Πέρασε κι άλλη. Και πάλι τίποτε. Όλη την ήμερα κάθεται στο πέσρακι κι άγανατεύω μην έρχεται. Τίποτε. Ο δρόμος στοιρογυρίζει γυλιστερός σά πείδη. Και ψυχή δεν φαίνεται σ' αυτόν. Κάθε νύκτα φέρνω την άπόφασι να πάω στο χωριό και να ρωτήσω σπίτι της. Όμως την ήμερα βλέπω πως είναι άδύνατο να γίνη χωρίς να έκθεσω κείνη και να γελωτοποιηθώ ένω άλλως τε μούγε μηνύσει να μη πάω.—Θά μείνω εδώ. Θά την περιμένω και θα άποφείρω.

Σήμερα πήρα ένα γράμμα. Το έφερε ο ταχυδρόμος και είχε από τη πόλ. Σάστησα. Από την πόλ; Ποιός λοιπόν μ' άνεκάλυψε δω; Τ' άνοήγ. Το γράμμα λέει.

«Καλέ μου φίλε,

Συγχαροήστε με γιατί σās έκαμα να έλπιζετε. Δεν τό ήθελα. Είμουν μεθυμένος από τα λόγια σας κι από το βλέμμα σας που με κοιτούσε τόσο παράξενα. Βρίσκομαι στην πόλη και είμαι πραγματικά ευτυχισμένη άφου παντρεύομαι σε λίγο με τον κ. Μίλω. Όταν καμιά φορά άρπυστε την τόσο άγαπημένη σας μοναξιά και κατεβείτε δω, έλπίζω πως θα θελήσετε να μās κάμετε τη μεγάλη χαρά να σās δοήτε στο σπίτι.

Μ' έγκαρδια φίλια
Δανάη»

Ξαναδιαβάζω το γράμμα. Τα πόδια μου τρέμουν. Η καρδιά μου χτυπάει δυνατά, λες καρδιά που άναγγέλλει τον θάνατο της αγάπης μου. Το διαβάζω πολλές φορές ως που ξεπλώνωμαι στην πολυθρόνα κατάκοπος λες κι έκανα ώρες, πολλές ώρες δρόμο.

Έτρεπε να τόχα σκεφθί άπ' την άρχη. Είμαι πολύ κούτσος που άρχισα μια τέτοια ιστορία. Τα μαλλιά μου είνε γκρίζα πιά κι ακόμα δεν κατάφερα να περπατώ ίσα στο δρόμο... Άλλήμονο τα μαλλιά μου είνε γκρίζα. Τόρα μονάχα κατορθώνω να τό δω.

Γυαίνω έξω και κοιτάω τους φίλους μου. Νιώθω μια άπεραντη μετάνοια γιατί τούς εγκατέλειπα τόσον καιρό. Τους ζητάω συγγνώμη και στα μάτια φτάνουν δάκρυα. Φέρνω νερό και ποτίζω το χαδεμένο μου δεντράκι. Είναι τόσο λυπημένο το δέντρο και πονώ τόσο γι' αυτό.

Οι ξένοι φύγανε πιά απ' το χωριό. Με τις πρώτες βροχές μάςξανε τα μπαζάκια τους. Σό δάσος δεν έρχεται πιά κανένας κι είμαι πάλι ο μόνος κύριος εδώ. Όμως πόσο έχουν άλλαξει τα πράγματα. Τα δένδρα είνε γυνιά σαν άσχημες γρηούλες κι η βροχή είναι τόσο μελαγχολική με το μονότονο κρότο της. Έχω άρχεισι να πλήτω. Κάθε τόσο πέρνω την άπόφασι να φύγω. Όμως μένω πάλι σά να με δένη μία χουσι άλυσίδα με τον τόπο τούτο. Ίσως είνε οι άναμνήσεις μου που με κρατούν. Όμως πρέπει να φύγω. Πρέπει να ξεχάσω. Πόσο εύκολο το νόμισα στην άρχη αυτό, κι όμως.

Από τη γυνιά ξεκορημύ το σάκκο μου. Τον ξεσκονίζω κι άρχίζω να μάςζω τα πράγματά μου. Μέσα μου κινώω μία άπεραντη λύπη. Ένας πόνος δυνατός με συγκλονίζει. Άλλήμονο είναι τόσο δύσκολο να ξεχάσει κανείς την ευτυχία που χάθηκε για πάντα.

Κάποιοι σίτοι με φτάνουν σιγαλά. Κάποιοι σίτοι μου κλαίει μια γαμένη αγάπη μαζί με το πονεμένο αναφυλλητό της βροχής. Πού κλαίει τη στεγνή μου χαρά. Τη στεγνή μου αγάπη που μού χάρισε κάποιες μέρες γλυκάς εντύχιας που έκαμε την ψυχή μου να χάνεται μέσα στην ευδαιμονία ενός μουσικού άπειρου και τη σκέψη μου να σβήνη στη θεία συγκίνηση μιας εξορίας έμορφής.

Κλειώ το καλύβι μου και φεύγω.

1922

ΙΩΑΝ. Χ. ΧΑΞΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ Μ. Χ. Ω.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΣ ΚΟΙΜΙΣΜΕΝΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΤΑΧΗ

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΜΠΗΤΙΑ

Ο Ίανουάριος είχε πη την αλήθεια κι οι χωρικοί δεν είχαν άδικο να άνησυχούν.

Η κορυφή του Βεζουβίου ήταν ήδη σκεπασμένη με πυκνούς άτμος. Σε κάθε λεπτό σχεδόν μια νέα στήλη από καπνό υψώνετο στον ουρανόν, ανάπαιστα άκαταμάχητος δύναμει να την έσπρωχνεν από το έσωτερικόν του κρατήρος. Όλίγον κατ' όλιγον όλος αυτός ο καπνός άπλώνετο στον ουρανόν σαν ένα πυκνό σύννεφο, σαν όμίχλη που όλο και περισσότερο έσπρωχόυσε. Τα τραγούδια μέσα στα διάφορα διαμερίσματα της έξοχης επαύλεως έπασσαν με μιάς, ένω οι δοῦλοι που έπείσσεσαν άκαμψα μία φορά φορτωμένοι με τα προϊόντα της συγκομιδής, άφου άκούονταν χέμω το φορτίον των, έαθίζον κάτω στην αήλη και με άνησχο βλέμμα έκνιταν το βουνό.

Έσβαν ένας άνεμοστρόβιλος καινού άνέμου περιβάλλει το κτήμα, μία βροχή από στάχτη το κατακλύζει, σκεπάζει το έδαφος, τα κεραμίδια, τα πατώματα, ελδοει από τις πόρτες και τα παράθυρα και πνίγει την άναπνοή. Η μόνη σωτηρία είναι να κλεισθί κανείς σε δωμάτια έρμηκτως κλεισμένα από παντού. Ο καθένας λοιπόν σπεύδει όπου φτάνεται πός θα μπόρουν καλύτερα να προφυλαχθί. Ο Ίανουάριος μέσα στο κελί του, ο Άμφιον στα διαμερίσματα του. Έν τούτοις ο καθένας έλπιζει, ότι η θύελλα θα είναι περαστική και γρήγορα θα κατευνασθί.

Τα γεγονότα άλλως τε φαίνονται σαν να τους διακρίνουν, διότι πρός στιγμήν ή μανία του ήφαιστειού όλιγοστεύει. Ο ένας κατόπι του άλλου άρχίζουν να πέρνουν άόρους, και να βγαίνουν πρός τα έξω διά να κατοικήσουν τον ουρανόν.

Ο δρίζον είναι πάντοτε σκεπασμένος, ή άτιμόσπαρα είναι άσφυκτική, ο Βεζούβιος ούτε καν φαίνεται, κρυμμένος πίσω από ένα άδιατάκτο πέπλο. Το μόνο που βλέπει κανείς πρός το μέρος του, είναι αφιάντιες άναρλέξεις, άναλαμπές που πρός στιγμήν φαίζονταν τα σύννεφα του καπνού και σβήνουν ας πάλι.

Ο δρόμος που έκτείνεται κατά μήκος του κτήματος είναι γεμάτος από κόμπο, που σαν τρελλός φεύγει ή μανία του ήφαιστειού. Είναι οι κάτοικοι των διάφορων κτημάτων, που βρισκονται πλησιότερα στον Βεζούβιο, και εγκαταλείπουν τας κατοικίας των. Έφρόντισαν άπευμένως οε κάρα ό,τι πολυτιμότερο είχαν, ό,τι άπαράτητο, άνεύσων τις γυναικές των και τα παιδιά των και σπεύδουν πρός την παραλία διά να ζητήσουν καταφύγιον, ή άκομή και κάποιο μέσον να πλεύσουν οε παράλια πιά βόλξουν. Οι άνδρες, οι δοῦλοι άκολουθούν τον κάρα, φορτωμένοι κι' αυτοί με ό,τι μπόρουν να σηκώσουν.

Έν το μεταξύ ή στάχτη ξαναρχίζει να πέφτει και τη φορά αυτή πάλι πιο πυκνή και άνακατευμένη με διάτρες πέτρες που καίνε σαν καβρόνα.

Τό τη νύκτ άνηθ ή θύελλα, οι φωνές της δρόμο γίνονται τραγικές, ένω οι έντός της έξοχης επαύλεως σπεύδουν ο καθένας πάλι στο καταφύγιόν του.

Την φοράν αυτήν ή μανία του ήφαιστειού είναι άφάνταστος. Η στάχτη όλο γίνεται και πυκνότερη, οι διάτρες πέτρες όλο πέφτουν περισσότερες και μεγαλύτερες, και εις επίπαινον οι τοιχοί σεΐονται εκ βάθρων από ένα δυνατόν σεισμό. Δεν υπάρχει καν σωτηρία ούτε έντός ούτε έκτός της οικίας, δεν άπομένει δέ παρά να ύπακοη κανείς εις την έκπνευσι της στιγμής ή να ύποταχθί εις το πεπρωμένο. Πολλοί σκεπάζονται το κεφάλι των με μαζύρια και άποκακύνονται τρέχοντας. Αύτο κατ' όσον οι δοῦλοι που προσωρνώεις είχαν κλεισθί στον άγρύνον.

Μόλις προφθάνουν άλλως τε να φύγουν, διότι έσβαν τα χόρτα, που είχαν μεταφέρει το πρωί, πέρνουν φωτιά. Άλλοι πολλοί τους μισούνται και οι μόνι που άπομένουν πλησίον του Άμφιονος είναι ο Ίανουάριος, δύο υπηρέται και ή μαγειρίσσα. Άμέσως συσσεπώνονται τι πρέπει να κάμουν. Άν εγκαταλείψουν και αυτοί το κτήμα, τα κακοποιά στοιχεία θα σπένουν να το λεηλατήσουν. Ο Άμφιον δεν ήμπορει να πάρη μία τέτοια άπόφασι, άφου όταν άπουσιάζη ο συνταξάρχης του έχει αυτός την φύλαξιν ό,τι πολιτικόν ύπόχρησιν έχει. Άν όμως πάλι μείνουν κλεισμένοι μέσα στην έπαυλη κινδυνεύουν να ταφούν κάτω από τα έρείπια, διότι ο σειμός επαναλαμβάνεται δυνατώτερος. Τότε το φρονιμότερο είναι να άδειάσουν το παστό πατώμα κι έπειτα να το εγκαταλείψουν για να καταφύγουν στο ίσγειο, όπου είναι το πατητήριο, πάλι πιο εύχρηστο, από οιαδήποτε άλλη αίθουσα.

πολύ πιο στερεά κτισμένο. Εκεί προφυλαγμένοι θα περιμένουν το τέλος της παρατάλης.

Ο καθένας άμέσως άναλαμβάνει μια έργασία. Ο ένας άναβαίνει στα διαμερίσματα των κυρίων του, και παραλαμβάνει ένα μεγάλο κρεβάτι με τις κουβέρτες του και έπιχειρεί να τό κατεβάσθ. Σ' αυτό θα κοιμηθί ο Άμφιον, όσογιά τους άλλους θα κοιμηθούν χέμω. Ένας άλλος μετακορίζει ένα μπρούντζινο κρηπίτιον, που θα χρησιμοποιηθί για το φορτίον της νύκτας. Ο Ίανουάριος πηγαίνει να φέρη ένα τραπέζι και τοποθετεί επάνω σ' αυτό μερικά πιάτα και μερικά ποτήρια, που θα χρησιμοποιούν για το γεύμα αν ο άποκλεισμός παραταθί. Η Τύχη συγκεντρώνει οε μια γυνιά μερικά τρώφια. Όσο για τον Άμφιονα αυτός έχει άλλη άσχολία. Ο Άφροδίσκος φεύγοντας του ένεπιστεύθη πράγματα μεγάλης αξίας, το άσημινό, τα κομμήματα της γυναικός του, πρέπει με κάθε τρόπο να τα άσφαλίσθ άπ' ένω από την όργη του ήφαιστειού, άπ' έτέρου από την λεηλασία των ανθρώπων. Δεν μένει άλλο παρά να τα μεταφέρη κάτω στο πατητήριον. Δεν ενδιαφέρεται για τους δούλους που θα κάρη. Όκτώ, δέκα φορές ξαναγυρίζει στο επάνω πάτωμα, γεμίζει ένα καλάθι με τα πολύτιμα αυτά άντικείμενα, διασίζει την αήλη ένω ή στάχτη τον σφαιράνει και τα τοποθετεί στο νέο των καταφύγιον.

Τέλος τα μετακόμισε όλα. Δεν άπομένει παρά να κλεισθί την βαρειά δρύνη πόρτα, το όποιον και κανέι κι έπειτα κάθεται άποκαμμένος στο κρεβάτι. Ένω οι σύντροφοί του στέκουν τριγύρω του. Ο Ίανουάριος όμως δεν έδέχθηκε να ζητήσθ κι' αυτός έχει καταφύγιον. Η θέσις του ήταν στο θυρωρείον, το όποιον καθώς άλλως τε έραντάζετο ήταν άρεκτά προφυλισμένο, και επί πλέον είχε το πλεονέκτημα να συγκοινώνη με μία πόρτα που εύρισκετο στη πρόσφυα και ή όποια έβγαине πρός τους άγρους. Ήταν έν άνάγκη ένα μέσον σωτηρίας. Άλλ' ένω έτοιμάζετο να εισέλθη ή στήγη της στάας γκρεμίστην, πλακώνοντας τον σκύλο που όβριλξας μπροστά στην πόρτα, γιατί ή πυρκαϊά είχε άρχεισι να διαδίδεται παντού. Μόλις προφθάνει να ριχθί στο πλάιντο δωμάτιο, άπ' όπου όμως έτρεπε το ταχύτερον να έβγη, διότι ήταν ένα διαμερίσμα άνοητό, το όποιον είχε ένα παραπέτασμα μόνο για πόρτα. Το πάτωμα είχε ήπυ σκεπασθί μ' ένα παχύ σορό στάχτης, που κινδύνευε να θάνη όποιον έμενε εκεί.

Ο Ίανουάριος άπόλξει τότε ένα αίδερο, που κατά τύχη βρέθηκε μπροστά του, και προσπαθεί μ' αυτό ν' άνοίξη μία τρύπα στο έβλιντο χώρισμα που γκρεμίζει το δωμάτιο από το κελί του, με την έλπιδα πως αν κατορθώαν να περάσθ στο θυρωρείον θα ήμπορουν έπειτα να διαφύγουν πρός τους άγρους. Ο τοίχος όμως ήταν στερεός, το εργαλείο του ό,τι άρεκτά άίμυρο και ά προσπαθείται του άποβάνουν μάταια. Έν το μεταξύ ή πρώτη μετὰδίδεται στο παραπέτασμα και οε λίγο στα έπιπτα. Η άτιμόσπαρα έντός του δωματίου γίνεται πυνηρό. Με κάθε τρόπο πρέπει να τό εγκαταλείψθ. Ο δυστυχής άναγκάζεται να ριχθί πρός τα έξω. Βλέπει μπροστά του τον διάδρομο που όδηγει στο κρηπίτιον και προσπαθεί να σωθί πρός τα εκεί, οι δυνάμεις του όμως τον εγκαταλείπουν και πέφτει κατά γης ήμιπαρόνιμος, ένω το κεφάλι του βυθίζεται μέσα στην διάτρη στήγη και πεθαίνει από ασφύξια.

Έπ' τρεις όλοκλήρους ήμέρας ο Βεζούβιος έξακολουθεί να έκτορμίζει μία θύελλα από διακεκαμμένας ύλας.

Όλίγον κατ' όλίγον όλα τα περίε γεμίζουν από στάχτη και πέτρες. Την δεύτερα ήμερα της καταστροφής ο σορός αυτός φθάνει μέχρι του παύου πατώματος των σπιτιών και την τρίτην ήμερα έχει ύπερβή τις στέγες.

Η πλουσία περιοχή του Άφροδίσκου έσημαίνεθ ήδη κάτω από την στάχτη, όπως και όλα τα γεγονικά κτήματα, ό,τις και ή πόλις της Πομπητίας όλόκληρης.

Χίλια έπτακόσια έτη άργότερα κατά τον Σεπτέμβριον του 1894 ο διάδρομος του Άφροδίσκου, κύριος ντε Πρόλοο άπεφάσκει να άνασκαφή το Ρωμαϊκό κτήμα, που εύρίσκετο θαμμένο κάτω από τον κητό του.

Αι άνασκαφαί διήρκεσαν δύο έτη καθημερινώς, δέ κάτι καινούργιο άνεκαλύφτετο. Τα πάντα εύρίσκοντο εις την θέσιν όπου το ήφαιστειον είχε καταλάβει ανθρώπους και πράματα. Θά ήμπορουν κανείς να ειπή ότι ή καταστροφή έχοντολογετο

πρὸ ολίγων μόνον ημερῶν. Τὸ κουδοῦνι ἐκρέμετο ἀκόμῃ στὴν πόρτα τῆς εἰσόδου, ὁ σκελετὸς τῶν σκύλων ἐκεῖτο χάμω μὲ τὸ λαμοδότην στὸ λαμό. Στους σταύλους τὰ ἀλογα ἦσαν πάντοτε δεμένα, οἱ χοῖροι μακρότερα ἦσαν ἐκπλωμένοι κατὰ γῆς, ἐνὼ οἱ κότες ἦσαν διασκορπισμένες ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Τὰ καζάνια θά ἔλεγε κανεὶς πὼς ἦσαν ἐτοιμα νὰ λειτουργήσουν καὶ πάλιν, ὡς ἂν νὰ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Ἀμφίων διὰ νὰ δόσῃ διαταγὴ γὰ τὸ ἐτοιμάσαν το λουτρό του.

Τὸ πτώμα τοῦ Ίανουαρίου εἶχεν εὐρεθῇ στὸν διάδρομο.

Μέσα στὸ πατητήριον εὐρίσκετο ἀκόμῃ τὸ μεταλλινὸ κρεβάτι, τὸ κρηπίτιον, τὰ πιάτα ἀπάνω στὸ τραπέζι. Ὀλίγα μέτρα μακρότερα ἓνα συγκινητικὸ θέμα ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν ἐργατῶν. Τρεῖς ἄνθρωποι, ὁ ἓνας ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἦσαν ἐκπλωμένοι κατὰ γῆς. Ὁ πρῶτος ἐφαίνετο σὰν νὰ ἐκοιμάτο, ἐνὼ στὸ πλάι του μιά γυναίκα ἀκούμπωσε στὸ πλευρὸν του. Τέλος τὸ τρίτο θῆμα ἐφαίνετο νὰ εἶχε περῶσι ἀπὸ τραγικὴ ἀγωνία πρὶν ἐκπνεύσῃ. Τὸ ἓνα χέρι ἦταν σφιγμένο ἀπὸ τὸν πόνο, ἐνὼ με τὸ ἄλλο ἐπροσπαθοῖσε νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τὴν διάτρη στήχη.

Ὅτις προχωρῶντας οἱ ἐργάται εἶχαν φθάσει ὡς τὸ στέμιον τῆς μεγάλης στέρας, πρὸς ποῦ ἐκτείνεται κάτω ἀπὸ τὸ πατητήριον, ἤταν ἡ παραμονὴ τοῦ Πάσχα, κ' εἶχεν ἀρχεισι πιά νὰ βροδιάξῃ. Ἡ δουλεία εἶχε τελειώσει καὶ οἱ καθένας καθιέμενος ἐξεκουράζετο. Ἐνας ἀπ' αὐτοῖς ὁ Μιχαὴλ ἐσέφθηκε νὰ εἰσχωρήσῃ στὸ ὑπόγειο ἀπὸ τὸ στέμιο τῆς στέρας. Τὸ πρῶμα δὲν ἦταν δύσκολο, διότι τὸ εἶχαν ἤδη ξεκαθαρίσει ἀπὸ τὴν στάχτη. Μόλις ὅμως εἶχεν ἐξαφανισθῇ καὶ οἱ συνάδελφοί του ἀκούαν μία φωνὴ πρὸ ἐπρόδου ἀνυρῶν θαυμασίων, κατὰπλῆξι καὶ φρίκη. Τὸ ἐπαφώνημα αὐτὸ θά εἶχεν ἄλλως τε ξεφύγῃ στὸν καθένα.

Στὸ βάθος τῆς στέρας καὶ τοποθετημένα με τάξι κοντὰ στὸν τοῖχο, ἤπληγον ἰσραντά χρυσαφένια βάζα, σχεδὸν ἀνέπαφα. Κοντὰ σ' αὐτὰ χρυσαφένια πιάτα, χρυσαφένια μαχαίροφθονα, ἄλλα μικρότερα βάζα καὶ κομνητεχνήματα. Τέλος στὴν εἰσοδο ἀκριβῶς τῆς στέρας καὶ κάτω ἀπὸ τὸ στέμιον τῆς ἦταν ἐκπλωμένος ἓνας σκελετός. Στὸ ἓνα του χέρι κρατοῦσεν ἀκόμῃ βραχιόλια καὶ περικεθρία μιάς λεπτοτάτης κατασκευῆς. Ἐντὶ στὸ ἄλλο ἓνα στήμιον βαλάντιον, πρὸς εἰς ἀφίσει νὰ ἐξέρχονταν γάμω μιά χιλιάδα περὶπου χρυσαφένια νομίσματα. Τὸ πτώμα αὐτὸ ἦταν τὸ Ἀμφιονος. Βλέποντας τὴν στάχτη νὰ κατακλύζῃ τὸ πατητήριον εἶχε θελήσει νὰ σώσῃ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀφροδίσκου. Ἀλλ' οἱ θεοὶ εἶχον καταδικάσει τὴν Πομπητία, τὰ πλοῦτη τῆς καὶ τοὺς κατοίκους τῆς.

Αἱ πρῶται ἀνασκαφαὶ τῆς Πομπητίας ἤρχισαν πρὸ ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν, καὶ ἐσυνεχίσθησαν ἔκτοτε, ἄλλοτε ἀσθενέστερον καὶ ἄλλοτε με μεγαλύτερη δραστηριότητα.

Αἱ ἀνασκαφαὶ αὐταὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ εἰσδύσωμε βαθύτερα στὴ ζωὴ τοῦ θορῶτον κόμπο.

Παρακολουθήσαμε τοὺς κατοίκους τῆς Πομπητίας εἰς τὴν ἀγορά, εἰς τοὺς ναοὺς των, εἰς τὰ δικαστήριά των, εἰς τὰ θεατρά των, εἰς τὰς κατοικίας των. Ἀνακαλύψαν τὰ κρηπίδια αὐτῶν κατὰ μήκος τῶν μεγάλων δρόμων το

ΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΟΝΑΡΤΗ

«Εσείς όλοι που πεθαίνοντας από δίαιτα, δεν είχατε για να ξεδιψάσετε παρά μία στάλα θολό νερό, εσείς που τρεμάνεστε, δεν είχατε για να ζεσταθείτε παρά μία φευγαλέα λάμψη άνετης μιά μεγάλης άνδρα, εσείς που βλέποντας τ' αγαπημένο γράψιμο πάνω στο φάκελλο, σταθίζατε διατάζοντας εμπρός στη συνηθισμένη απογοήτευσή που κλειούσε κείνο το χαρτί, φτωχοί έσείς, που αν κι' αγαπηθήκατε, δε λάβατε ωστόσο ποτέ αληθινά ερωτικά γράμματα, γράμματα που καίνε, τρέμουν, λαγυνιάζουν, τρυπώνουν, πάλλονται όρμητικά και καταβροχθιστικά, δίχως ποτέ να είν' άκόλαστα, τόσο η ψυχή τους νύνηει το σώμα με θάμπος, γράμματα από φωτιά και φως που κατάνυξή τους ή ανώμαλη ύπογραφη άνεβοκατεβαίνει, σά να τή χάραξε κάποιος Δίας με τόν κεραυνό του, εσείς που τὰ θελήσατε αυτά χωρίς να τ' αζίζεστε, διαβάσατε τα γράμματα του Βονάρτη πρὸς τὴ Ζωεφίνα που κ' εκείνη δεν τ' αζίζε...» «Όπως αυτή η δόξα ανήκει εις τὸ σύμπαν, υπάρχει και μέσα στο μάστο αυτό τὸν ξοφρενὸν γραμμάτων, έρωτας για όλες τις γυναίκες... Διαβάστε! διαβάστε! διαβάστε! Μά νομίζω πως αφού άκούσατε αυτά τα κραξίματα, αυτές τις φωνές, αυτές τις μοιραίες, αυτές τις ήδονιστικές τρέλλες, κι' αυτά τα τρυφερά μουγυρίσματα, θα νοιώσατε άκόμα περισσότερο μέσα σας τὴν ανάγκη να φωνάξετε στὸν έαυτό σας! Όχι! Όχι! δεν αγαπήθηκα...

Κι' άπότο απ' όλους ὁ εκπληκτικὸς αὐτὸς νέος, πού άγαπούσε με τόση μεγαλοφυΐα, πικρά τὴν αἰσθάνθηκε τὴν ανάγκη να φωνάξει: Δὲν αγαπήθηκα... Ἡ απογοήτευσή που τοῦ προέβλεψε στὴν ἀρχὴ τοῦ γάμου τὸν ἡ ἀπαθής, ἡ χλιαρὴ Ζωεφίνα, θὰ ἐκηρατίσει ὅλη τὴν αἰσθηματικὴ του ζωή. Ὁ θερμὸς έρωτας, ὁ βαθὺς καὶ εἰλικρινὴς δὲν ξαναγεννιέται ἀπ' τὴν απογοήτευσή που εἶνε τὸ χειρότερο κριμα κ' ἡ χειρότερη πληγή.

Ἡ Ζωεφίνα εἶνε βέβαια πως αφού αἰσθάνθηκες περιέργεια, καὶ κάποια κλίσι γι' αὐτὸν τὸ νέο Κορινθιακὸ, δέχθηκε, νιόνυμφη άκόμα, πολὺ εύκολα τὸ χωριό. Κοινοῦσθηκε κιόλας λιγάκι ἀπὸ τὸν τόσον έρωτα, ἀπὸ τὰ τόσα χάλια, ἀπὸ τὴν τόση αἰσθηματικὴ υπερδιέγερσι, εἶνε κατάκοτη καὶ θέλει ν' ἀναπαυθῇ.

Ὁ νεαρὸς στρατιάρχης πού μ' ὅλο τὸν πόθο του νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκστρατεία τῆς Ἰταλίας εἶχε πρὸς: «Μία νύκτ, δὲ μοὶ χρειάζεται παρὰ μιά! νὰ κατὰχτήσω τὴν καρδιά τῆς Ζωεφίνας», εἶχε τώρα ἀποχτήσει μονομιάς καὶ τὰ δύο.

Μά ἐκπαιετὲ τώρα να φύγῃ γεμάτος ἀπ' τὸν έρωτά του. Ἐτσι αὐτὴ ἡ μάχη θάινε φλογισμένη ἀπ' αὐτὸν τὸν έρωτα, κ' οἱ νίκες τὸν θάινε τὸ ἐξ ἡμετέρας κραυγὴς σταγινένες πρὸς τὰ μικροῦλια ἀδιάρρηστα αὐτὰ πού δὲν ἀγαποῦν οὔτε ἀπὸ μακριά, τὸ σφύριγμα τὸν σφαιρῶν καὶ τὴ φωνὴ τὸν κανονισμῶν.

Αὐτὴ τὴ γυναίκα: πὸς τὴ νοσταλγίῃ, τὴ θέλει, καὶ τὴν κραδεῖ! Ἐκείνος τὴν δὲνόμαζε Ζωεφίνα, ἐκείνος τὴν ξαναβάφτηκε προτοῦ νὰ τὴν κἀνὴν αυτοκρατορίσα, μὴ θέλοντας πιά νὰ τὴ λέῃ Ρόζα, ὅπως τὴ λέγανε προτοῦ νὰ ἡ γνωρίσῃ Ζωεφίνα! Χάρει ερωταῖ! νοσταλγία! ἐλπίδα! καὶ πού θάινε γι' αὐτὸν πάντα ἀπάνω ἀπ' ὅλα, ἀγαπητὴ, σχεδὸν ἱερὴ, τόσο ἡ ἐντύπωσι πού προέβλεψε στὴ φαντασία του καὶ στὴ καρδιά του ἦταν παντοδύναμη, τόσο εἶδε μέσ' ἀπ' αὐτὴν νὰ πηγάζῃ ἡ τύχη του, ἡ δόξα του καὶ κατὰ πολὺ περισσότερο ἀπ' τὸν έρωτά του: τὸ σῆμα τοῦ δνειροῦ του.

Δὲν προφταίνει νὰ φύγῃ καὶ τῆς γράφει. Ὁάλεγε κανεὶς πὸς ἡ λέξι «φλόγα» πού τὴ μεταχειρίζονται ὅπως τύχη γιὰ νὰ στολίσουν τὸν έρωτα, ἔχει ἐφευρεθῇ γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν δικό του, τόσο ἡ ἐκφρασί τῆς θερμῆς του εἶνε φωτεινὴ, κυματιστὴ, ἐπίμονη. Συνάξω στὰ πεταχτά μερικὲς ἀπ' τις φρεσιές αὐτὲς στίθες, γιὰ νὰ καταλάβουν ὅσοι τυχοῦν τις άγνοοῦν ἴσως, μέχρι τίνας σημείου ἡ Ζωεφίνα λατρεύτηκε.

14 Μαρτίου 1796:

«... Ἡ ἀρρώστια, ἡ μανία τὸν ἀνδρώπαιον δὲ με τρομάζουν παρὰ μόνο στὴ σκέψι πὸς μπορεῖ νὰ σὲ βλάψουν. Εἶθε τὸ ριζικό μου πού με προφύλαξε πάντα ἀπὸ τοῦς μεγαλύτερους κινδύνους, νὰ σταθῇ κοντά σου σάν προπύργιο, ἀφίνοντας ἔμένα ἐκτεθειμένο...

Ἀπὸ τὴ Νίκαια, 31 Μαρτίου:

«Δὲν πέρασα χωρίς νὰ σ' ἀγαπᾶ καμμιάν ἡμέρα, καὶ καμμιά νύκτα δίχως νὰ σὲ σφίγγω στὴν ἀγκαλιά μου. Ἐπὶ κεφαλὴς τοῦ στρατεύματος, διασπίζω τὸ στρατόπεδο κ' ἔχω τὴ λατρευτὴ μου Ζωεφίνα μονάχα μέσα στὴν καρδιά μου, στὸ μυαλό, στὴ σκέψι μου. Ἄν φεύγω ἀπὸ κοντά σου με τέτοια κατασπλιχτικὴ ταλγῆτητα, εἶνε γιὰ νὰ σὲ ξαναἰδῶ γρηγορότερα... Ἡ ψυχὴ μου εἶνε θλ. μὲνὴν, ἡ καρδιά μου σκλάβη καὶ με τρομαεῖ ἡ φαντασία μου! Μ' ἀγαπᾶς λιγότερο, θὰ παρηγορηθῇς!... Ἀντίο γυναίκα! βᾶσαν! εὐτυχία! ἐλπίδα καὶ ψυχὴ τῆς ζωῆς μου πού ἀγαπᾶ, πού φοβόμην, πού μοὶ ἐμ-

πνέεις αἰσθήματα τρυφερά πού με τραβοῦν πρὸς τὴ φύσι, καὶ βίαμα σάλεματα σάν τοῦ κεραυνό... Ζωεφίνα! Ζωεφίνα! Θυμήσου κείνο πού σοὺ εἶπα κάποτε: ἡ φύσις μου ἔκαμε τὴν ψυχὴ δυνατὴ κι' ἀποφασιστικὴ. Σ' ἔπλσ' ἔσένα ἀπὸ δαντέλλα κι' ἀπὸ γάτα. Ἐπαιες νὰ μ' ἀγαπᾶς. Συγχώρεσέ με, ψυχὴ τῆς ζωῆς μου, ἡ ψυχὴ μου εἶνε χαμένη μέσα σὲ ἀτελείωτους συνδυασμούς. Ἡ καρδιά μου, πούινε γεμάτὴ μόνον ἀπὸ σένα, ἔχει φόβους πού με κάνουν δυστυχισμένο...

Ἀπ' τὸ Πόρτο—Μαρτί 3 Ἀπριλίου:

«... Μὲ ποιά τέχνη κατάρθωσες νὰ σκληρώσης ὅλες μου τίς δυνάμεις, καὶ νὰ συγκεντρώσης μέσα σου τὴν ἡθικὴ μου ὑπόστασις... Ἐνεργῶ γιὰ νὰ φτάσω κοντά σου. Σκοτάνομαι γιὰ νὰ σὲ ζυώσω. Τί ἀνόητος! δὲν ἀντιλαμβάνομαι πὸς φεύγω ὅλο καὶ πὺ μακριά σου! Πόσες χῶρες μᾶς χωρίζουν! Πόσος καιρὸς θὰ περάσῃ ὅπου νὰ διαβῶσις αὐτὰ πού τὰ γραψίματα, ἀδύναμη ἐκδήλωσι μᾶς ψυχῆς συγχινεμένης, ὅπου ἔχεις τὸ βασιλεῖο σου... Ἄλλωτε υπερηφανεύομαι γιὰ τὸ θάρρος μου, καὶ νὸ ὄνθοντας τὸ κακὸ πὺν μποροῦσα νὰ μοὶ κάνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ Μοῖρα, πρόσμενα δίχως νὰ ζαρῶναι τὰ φρονιά, δίχως ξάφνησιμα, τίς πὺ ἀράνταστες δυστυχίες...

Μά σήμερα, ἡ δέληρια σκέψι πὸς ἔχειν μποροῦσε νὰ μ' ἀγαπᾶ λιγότερο, μαρναίνει τὴν ψυχὴ μου, σαματὰ τὸ αἷμα μου, με θλίβει καὶ με βασανίζει, μοὶ ἀφαίρει ὅς καὶ τὸ θάρρος τῆς μανίας καὶ τῆς ἀπειλυσίας... Νὰ πεθᾶνὸν δίχως ν' ἀγαπηθῶ ἀπὸ σένα, νὰ πεθᾶνὸν χωρίς αὐτὴ τὴ βεβαιότητα, μοιάζει με τῆς κόλασης τὸ μαρτύριο, κ' εἶνε ἡ τέλεια ἐκινδύνισσι. Μοὺ φαίνεται πὸς πνίγομαι... Ἡ ψυχὴ μου εἶνε θλιμμένη, τὸ σῶμα μου κουρασμένο, τὸ πνεῦμα μου βαρὺ. Οἱ ἄνθρωποι μοὺ φέρνουν ἀνία. Ἐκπεσε νὰ τοὺς ἀπεχθάνομαι, γιατί μ' ἀπομακρύνουν ἀπ' τὴν καρδιά μου... Ἀγάπα με σάν τὰ μάτια σου... Σὲ παρακαλῶ, ἄφρησέ με νὰ κοιμηθῶ. Μά τώρα τόσες νύχτες πού σὲ νοιώθω μέσ' στὴν ἀγκαλιά μου, εὐτυχισμένο δνειρο, μ' αἰολίμοι! δὲν εἶσ' ἐσὺ!

«... Ἀγαπημένη, ἔχω ἀνάγκη παρηγοριᾶς. Κι' αὐτὴ τὴ βρῖσκα μόνον φρονιμασε σὲ σένα πὸς τόσο ἡ σκέψι σου μπορεῖ νὰ ἐπιγρέσῃ τὴν ἡθικὴ κατὰστασι τὸν ἰδεῶν μου. Τί εἶνε τὸ μέλλον; Τί εἶνε τὸ παρελθόν; Τί εἶμαστε ἔμεις! Ποῦ μακρὸ ἀγέρι μᾶς τρυγνίζει καὶ μᾶς χροῖει τὰ πράγματα ἀκριβῶς ἐκείνου πού πρόκει νὰ γνωρίσουμε! Περνοῦμε, ζοῦμε, πεθαίνουμε μέσα σ' ἕνα θαῦμα. Ψυχὴ τῆς ὑπαρέχεις μου, γράφε μου τακτικὰ, δὲ θὰ μπορέσω νὰ ζήσω ἀλλοιῶς...»

«Ἐλαβὸ τὸ γράμμα σου πού τὸ σταμάτησες γιὰ νὰ πᾶς ὅς λές, στὴν ἐσχολή. Καὶ μ' ὅλο τοῦτο πένες ὕφως ἑλπίδας ἀπέναντί μου ἂν καὶ με ἔξερεις τσακισμένο ἀπ' τις δουλειές κι' ἀπ' τὴν κοῦρασι!... Δὲν εἰμ' εὐχαριστημένος. Τὸ τελευταῖο σου γράμμα εἶνε κρύο σάν τὴ φίλι. Ὡστόσο εὐρήκα πως τὰ προηγούμενα γράμμάτα σου ἐπίεσαν φοβερά τὴν ψυχὴ μου. Ἡ ἐπανόστασι πού μοὺ φέρνανε χαλοῦσε τὴν ἡσυχία μου, κ' ἔξαντιλῶσε τίς αἰσθησεις μου. Ποδοῦσα γράμματα πὺ ψυχρά. Μά μοὺ δίνουν τὴν κρυὰθὸ τὸ θανάτου... Σοὺ στέλνω πορτοκάλια, μυρωδιές κι' ἀνθόερα...»

«... Ἐλα γοήγομα. Σὲ προειδοποιῶ, ἂν ἀργήσης θὰ με βρῆς ὄρρωτο. Ἡ κοῦρασι κ' ἡ ἀπουσία σου μᾶζι, πᾶει πολὺ... Ὁ Ζυνὸ φέρνει στὸ Παρίσι εἰκοσι δύο σολιές. Ὅταν γυρίσῃ θάρδης μᾶζι του, τ' ἀκούς; Ἄν ὄχι, ἂς μὴ γυρίσῃ κι' αὐτός, γιατί θάινε δυστυχία ἀνίστευτη, θλίψη δίχως παρηγοριά, καὶ πόνος διαρκῆς γιὰ μένανε ἂν τὸν ἰδῶ νὰ ἐπιστρέφῃ μονάχος. Λατρευτὴ μου θὰ σὲ ἰδῇ θ' ἀνασάνῃ μέσα στὸ ναὸ σου. ἴσως καὶ νὰ τοῦ παραχωρήσῃ τὴ μοναδικὴ εὐνοια νὰ σὲ φιλήσῃ στὸ μάγουλο... Κ' ἐγὼ δάμα μονάχος ἐδῶ, πᾶν πολὺ μακριά... Μά θάρδης, δὲν εἶν' ἐτοί; Θὰ βρεθῇς πάλι κοντά μου, πᾶν στὴν καρδιά μου, στὴν ἀγκαλιά μου, στὸ στόμα μου. Πᾶρε φτερά κ' ἔλα, ὦ ἄλ! Μά ἔλα σιγά σιγά. Ὁ δρόμος εἶνε μακρὸς, καλὸς, κοιραστικός. Ἄν πᾶσης, ἀν πάσης κακῶ, ἂν κοιρασθῇς... Ἐλα σιγά σιγά λατρευτὴ μου ἀγάπη...»

Καὶ ἡ Ζωεφίνα, ἡ Ζωεφίνα ἡ φτιαγμένη ἀπὸ δαντέλλα καὶ γάτα ἡ Ζωεφίνα ποτὲ δὲ φάνει... Στὸ Παρίσι διασκεδάει. Τὴν τρυγνίζει ἡ δόξα τοῦ νεαροῦ στρατηγού, εἶνε ἡ γυναικα τῆς ἡμέρας. Κάποτε δίχων κανένα ἄν' ἀνὰ τὰ παθητικὰ γράμματα, γιὰ νὰ δόσῃ νὰ καταλάβουν μέχρι τίνας σημείου ἀγαπᾶται. Εἶνε τρομερὸς αὐτὸς ὁ «παπουτσωμένος γάτος! Πούδς θὰ τὸ πίστευε; αὐτὸς ὁ τόσο ἀδέλως, τόσο δειλός! Καὶ τώρα πὺ σκεπτότανε νὰ χαρῇ με ἄνσει τὴ ζωή, πρέπει νὰ περάσῃ ἄνεμος ἀπ' τις φλόγες αὐτοῦ τοῦ έρωτα! Κ' ἐργονται γράμματα, γράμματα... καὶ τριβεῖ! μ' αὐτὰ γελώντας τὸ μουσοῦδι τοῦ σκυλιού τῆς δσαν τὰ λαβαίνει, τὸ ποῦ, τὸ κρεββάτι ἀκόμη;... Ζωεφίνα! δὲ μ' ἀγαπᾶς πιά! δὲ μοὺ μένει

παρὰ νὰ πεθᾶνω... Τὰ δάκρυά μου βρέχουν... Μὲ σὸ τὸ Παρίσι, τίς γυναίκες καὶ τὸν έρωτα... Μά ἡ Ζωεφίνα δὲ θέλει νὰ φύγῃ.— Καὶ ὁ Βονάρτης γίνετοί μανιακός;

«... Ὅλα τὰ Ταχυδρομεῖα φτάνουν χωρίς νὰ νὰ μοὺ φέρουν γράμμάτα σου. Ποτὲ σου δὲν ἀγαπᾶς... Ἡ δυστυχία μου εἶνε πὺ σὲ γνώρισα λίγα, ἡ δικὴ σου πὺ με λογάρισεως σάν τοὺς ἄλλους; ἀνθρώπους πὺ σὲ τρυγνίζουν. Ἡ καρδιά μου δὲν αἰσθάνθηκε ποτὲ τίποτε τὸ μέτριο... τῆς γέννησες ἕνα πάθος χωρίς ὅρια, ἕνα μεθῶσι πὺ τὴν καταστρέφει... Λάτρευα σὲ σένα τὸ καθεὶν θὰ σ' ἀγαποῦσα λιγότερο ἂν ἦσουν πὺ νέα, πὺ ἄδωα. Ὅλα μ' ἀρέσανε, ὅς καὶ τὸ λάθῃ σου... Ζωεφίνα, μποροῦσες νὰ δόσῃς τὴν εὐτυχία σ' ἕναν ἄνθρωπο λιγότερο παραξένο... Ἐγὼ δὲν πίστευα ποτὲ στὴν εὐτυχία. Κάθε μέρα, ὁ θάνατος με τρυγνίζει. Ἀζίζει, δὲν κόπο νὰ κἀνὴ κανεὶς τόσο θόρυβο γιὰ τὴ ζωή!!!... Ἀντίο εὐτυχία μου, ζωή μου, ὅλο δὲ τι ἰππύχρη γιὰ μένα στὴ γῆ»

Καὶ ὁ θαυμαστός ἐπὶτοῦς ἐσότης δὲν παύει νὰ στέλνει τίς παθητικὲς του κραυγὲς πὺ θὰ συγκινούσων καὶ μὴ τίγρι ἀκόμα.

«... Κάποτε σκέτομαι: Στενοχωροῦμαι ἀδίκως, εἶνε κιόλας γιατίρεμένη, αἰεῦται, ἔργα, εἶνε ἴσως φρασμένη στὴ Λυόν. Μάταια φαντασιοπλῆξι. Εἶσαι στὸ κρεββάτι σου, μὰ πὺ ἐμοῖρη, πὺ ἐνδὸν ἀφέρουσα, πὺ λατρευτὴ ἀκόμα... εἶσαι γλωρὴ, καὶ τὰ μάτια σου εἶνε μελανισμένα... Σ' ἀγαπᾶς περὸ-ερα ἀπ' δὲ τι μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς... πὺ δὲ μοὶ ἥρθε ἡ ἰδέα νὰ προσέξω μὴν ἄλλη γυναίκα: ὅλε... παρουσιάζονται στὸ μάτια μου θῶος χάρι, δίχως ἐμορφιά, δίχως πνεῦμα... ἐσὺ, ἐσὺ ὁλόκληρη, ὅπως σὲ βλέπω, ὅπως εἶσαι, μποροῦσες μονάχα νὰ μ' ἀρέσῃς καὶ ν' ἀπορροφήσῃς ἕλες τίς φυσικὲς μου δυνάμεις... Ἡ ψυχὴ μου εἶνε μέσα στὸ κορμί σου... ὑπάρχει ἕνα μαγνητικὸ γευσὶ πὺ ἐνώνει ἐκείνους πὺ ἀγαπᾶντοῦνται... Θυμιάσαι κείνο τ' ὄνειρο πὺ σὺ ἐβγαλὰ τὰ παπουτσία σου, τὰ φορεμάτα σου καὶ σ' ἔκανα νὰ μῆς ὀλάκερῃ μέσ' στὴν καρδιά μου!...»

Εἶνε τρομακτικὸ γιὰ μίαν θύατα γυναίκα νὰ λαβαίνει τὴν ὥρα πὺν γράνει ἀπ' τὸ μπάνιο τῆς, δσαν γυαλίζει τὰ νύχια τῆς, χρεντίζεται ἡ μόλις ἔσπνᾶ, αὐτὰ τὰ κερανοβόλα χαρτιά πὺ ὁ έρωτας στάζει αἷμα ὅσο καὶ τὸ πεδὶν τῆς μάχης, πὺ οἱ τρυφερότητες σμῆγουν με τίς σμῆμας, πὺ διηγοῦνται νίκες, ἐφρόδους, καίμους, δόξα, ποτῆμα ἔξελα, πὺ ἀναγγέλλουν «πὸς ἔκλεισαν εἰρήνη με τὴ Ρώμη» καὶ πὺ δὲ τῆς μιλῶσιν, ὅπου καὶ νᾶνε καὶ γιὰ τὸν Πάπα!

Καὶ ἡ εὐμορφή γυναίκα ὀχνει μὴ ματὰ σὲ τίς ἱστορικὲς αὐτὲς σελίδες πίνωνας τῆς σχολαίας τῆς, με φρουσκομένο τὸ στήθος, με σταυρωμένα τὰ πόδια, μισόγυμνη, ἐνῶ γλυσ ὁρὸ ὁ καθέστῃς στὸ σκέπασμα τοῦ κρεββατιού καὶ τὸ σκυλάκι τῆς ἀρπάζει στὸ στόμα τὸ πούλοπο τῆς πούδους περνοῦσας τὸ γι' αὐτὴν λαγυλὸ...

... Τέλος ἡ Ζωεφίνα φθάνει στὸ Μιλάνο. εἶν' ἐκεῖ πιά ἡ πολυαναγμένη Τὸ ταξίδι τῆς δὲν τὴ δυσχεραίτησε πολὺ, πέρασε καλὰ. Παντοῦ τῆς δέσαν κοιμήματα κι' ὀργάνωσας χοροὺς, τῆς δέχτηκαν βασιλικά, καὶ νοιώθει-κάποιο θαυμαστὸ γιὰ τὸ Βοναπάρτη, πὺν τὰ προετοιμάσαν ὅλα, κ' ἐστειλε στρατηγούς νὰ τὴν προικίσουντο. Στὸ Μιλάνο τὴν περιμένει τρεῖς ἡμέρες. Ἀναπαύεται! Ὅχι, χορεύει. Ἄ! μὲ ποιά λαχτάρα, θὰ τὴν ἀγαπήσῃ σ' αὐτὴ τὴν Ἰταλία, πὺ εἶν' ἡ ἀληθινὴ του πατρίδα, πολὺ περισσότερο ἀπ' τὴ Γαλλία, πὺν νοιώθει τὸν έαυτό του σὰ στὸ σπίτι του... Καὶ φαντάζομαι πὺς, ὅταν τέλος τὴν ἀνταμώνει, καὶ σκονισμένος, λαχανιασμένος, φεγγέρολος κ' ἀναστατωμένος μπαίνει στὸ δωμάτιο τοῦ μεγάλου παλατιοῦ Σερμπολίν, πὺ μένει ἀνάμεσα σὲ μετᾶσι τὰ παληά, στοὺς καθάρες, στ' ἀγάμματα καὶ σὲς ἐκόνες, τὸ ξωφονεῖς ἐκείνη:

«Μά φεύγω γιὰ τὸ χορὸ! Βοναπάρτη μὴ μοὺ φερώσῃς τὸ φόρεμά! Οἱ μπόττες σου εἶνε τόσο ξερομμένες... Εἶσαι ἰδρωμένος!... θὰ με φιλήσῃς σ' ἡν ἐπιστροφή! Μὴ μοὺ βγάζῃς τὸ κοκινάδι μου! Δὲς μου τὴ βεντάλια μου ἀγαπητὴ μου στρατηγού, καὶ μὴν τὰ γιγνίσῃς τὰ μάτια σου. Κῦτα, κῦτα, κῦτα... στὸ Τουρίνο πὺν πρόσφεραν αὐτὸ τὸ περιδέραιο. Ἐμορφο δὲν εἶν' ἐκεῖ; Κι' αὐτὸ τὸ φόρεμα, αὐτὸ τὸ φόρεμα τὸ κατακαλινούργο, ἀπὸ ὁρὸς τοῦ... τί σοὺ λέει: δὲν εἶν' ἔμορφο;»

Τὰ κρηπτήγια σηκώνουν ἐκὸς κερὰ, πὺ δὲν ἄρκοῦν γιὰ νὰ φορίσουν τὴν ἀπέραντη κάμαρα. Ἡ λάμψη τους παίζει μέσ' στοὺς καθάρες καὶ γλυστρά πάνω στὰ μασαῖδα. Κάνει ἔσση, ἀπ' τὸ ἀνοχτὰ παράθυρο τὰ χελιδνία φωνάζουν. Ἀκούγεται ὁ θόρυβος τῆς πόλης καὶ τὸν ἄλγουν τὸ ποδοβολητὸ... Ἡ μεθυστικὴ γλυκύδα τῆς Ἰταλίας γεμίζει τ' ἀγέρι τὸ καλοκαιρινὸ καὶ τὸ δα-

Κυριακὴ 2 Ὀκτωβρίου 1927

Κυριακὴ 2 Ὀκτωβρίου 1927

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΛΩΡΙΔΑ ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΝΙΑΤΩΝ

Ἐάν τὰ κατωτέρω ἐγράφοντο ὑπὸ μορφὴν διηγήματος, οὐδεὶς θὰ ἐπίστευεν ὡς πιθανὰς καὶ ἀληθοφανεῖς κἂν τὰς λεπτομερείας τῆς ἀσκηγῆσας. Ἀτυχὸς εἶνε ἀληθέσταται, διαπιστοῦνται ἀπὸ διάφορα ἐπίσημα ἱστορικὰ ἐγγράφα καὶ ἀπὸ δεκάδα τοῖλῃχιστον ἱστοριογράφων τῆς Φλωρίδος, τῆς ὁραίας χώρας τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία δικαίως παραβάλλεται με τὴν Γαλλικὴν Ριβιέραν. Καὶ ἀτυχὲς ἦρως καὶ θύματα τῆς τραγωδίας ταύτης εἶνε Ἕλληνες. Ἄλλ' ἂς δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τοὺς Ἀμερικανούς ἱστοριογράφους.

Τὴν 7 Ὀκτωβρίου 1763, ὁ Κυβερνήτης τῆς τότε Ἀγγλικῆς επαρχίας Φλωρίδος, ὀνομαζόμενος Γκράντ, ἐδημοσίευσεν προκήρυξιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπληροφύει περὶ τοῦ ἀληθοῦς θαυμασίου κλίματος τῆς χώρας ταύτης, περὶ τῆς εὐφορίας τοῦ εἰσόδου καὶ τὸν λοιπὸν προσδόντων τῆς χώρας καὶ ἐκάλει πάντα ἐπιθυμούντα νὰ μεταβῇ καὶ ἀποικίσῃ εἰς Φλωρίδα.

Διάφοροι ἐγγενεῖς ξεπεσμένοι Ἀγγλοὶ ἐσπεύσαν ν' ἀγοράσουν μεγάλας ἐκτάσεις γαιῶν καὶ ταυτοχρόνως ἐστειλαν πράκτορας εἰς διαφόρους χώρους, ἵνα συλλέξουν καὶ μεταφέρουν εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην μετανάστες, οἱ ὅποιοι θὰ ἐκαλλιέργουν τὴν γῆν ἐκείνην. Φυσικὰ οἱ κατεργασοὶ δὲν ἐλείφθησαν. Ἰδοὺ τί γράφει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Φλωρίδος ὁ Τέτμερ Γκράντ:

«Οἱ Γουίλλιαμ Ντοῦνκαν καὶ ὁ Ντένυς Ρόλ, ἐν συνεταρισμῷ, χάρις εἰς τὸ πούον τὸν 166 χιλιάδων δολαρίων καὶ μετὰ μεγάλους κότους ἐφερσαν ἀπὸ τὴν Σμύρνην, δυνάμει συμβολαίων, χιλίους πεντακοσίους Ἕλληνας, Ἰταλοὺς καὶ Μινόρκας, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσαν μίαν ἀποικίαν εἰς ἀπόστασιν ἐξηκοντα μιλίων νοτίως τοῦ Ἁγίου Ἀδουαντίου, τὴν ὁποίαν ὀνόμασαν Νέαν Σμύρνην, ὅπου ἡ καλλιέργεια τοῦ λουλακιοῦ καὶ ἄλλων προϊόντων, ἐν οἷς καὶ τοῦ ζαχαροκαλάμου, ἐγένοντο μετ' ἐπιτυχίας.»

Πὼς τοὺς ἠπάτησαν.

Οἱ δυστυχεῖς μετανάστες ἠπατήθησαν ἀπὸ τοὺς ἀρχεῖους πράκτορας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶν

μάστι εἶνε γεμάτο λουλούδια πού σκορποῦνε μύρα.

Κι' ὁ Βοναπάρτης ρίχνεται πᾶνω στὸ κρεββάτι, ἀνάμετα πὰ μωρμώνα ἀπορρόχουσα, σὲς βατίντες, σὲς δαντέλλες, σὲς σάρπες, μέσα σ' ὅλη τὴν κομψότητα τῆς Ζωεφινῆς τοιαύτης, καὶ σχεδὸν κλαίοντας, θαυμάζει τὴν γυναίκα του πού λάμπει ἀπὸ στολίδια κι' ἀπὸ γυναικεῖα ἐμορφιά.

Ἐπει' ἀπὸ τὸ χορὸ, τὸ βράδυ, διαν γυρίζουν μαζί, ὁ Βοναπάρτης μόνος του βγάζει τρυφερά ὅλα τὰ μυτηλινά, πού στολίζουν τὴν γυναίκα. Ἐκείνη τὴ χρυσὴ ζώνην με τόση συγκίνησι σάν νᾶν ἡ ζώνη τῆς Ἀφροδίτης. Εἶνε πολὺ ἀδέλως καὶ τὸν μαλάνει. Ἀνοίγει τὸ βραχιόλι κ' ἀκούει μὴ τὰ χελὴν του σ' ἕνα σημάδιον, πὺ ἀφῆσε κάποιο κοινούτι. Ὁ σκυλῖος τῆς ζυνάει καὶ χροῖνίζει, κ' ὁ ἀσχητόρητος μένει δειλὸς καὶ γυρῶς: τόσο φοβᾶται μὴ δὲν ἀρῶσῃ με τὴν ὀρμὴ καὶ τὴν τρέλλα του σ' αὐτὴ τὴν ἀδιάρρητη γυναίκα πὺ με κοκετταρία παίζει μαζί του, κ' ὄργοπορεῖ με πορνία τὴν εὐτυχισμένη στιγμὴ. . . Κ' ἔπειτα τὴν φοβίζει τὴ Ζωεφίνα αὐτὸς ὁ νέος, πὺν τὸν χειροκροτοῦν, τὸν ἱκετεύουν καὶ τὸν θαυμάζουν, αὐτὸ τὸ παράξενον ὑποκείμενον, τὸ κάπως ἔξερφονο, πὺν πρῶτα ἀπίστευτον, εἶνε ὁ ἄντρας τῆς!

Βοῖσκονται μόνον. Ἡ χαμηροῦσα τραβήχτηκε διηρητικὰ... «Τί ἔσση πὺ κάνει, παπουτσωμένο μου γατάκι...»

Μὲ μὴ βεντάλια ἀπὸ ποῦλιες ἀσμένειες τὸν ἀφῆκε παραφρονώντας. Ἐνείκως τῆς βγάζει τὰ παπουτσία καὶ φιλεῖ ἐρωτικὰ τὰ μικρὰ γυμνὰ ποδαράκια, πὺν τὰ βρῖσκει τόσο χαριτωμένα. Καὶ τότε τὸ σκυλάκι τῆς χυμὰ καὶ κουνώντας τ' ἀπορροχικῶνα αὐτὰ του, δαγκώνει με κακία τὸ γόνατο τοῦ στρατηγού, πὺν καθεῖται στὸ πάτωμα.

Ἡ Ζωεφίνα πεθαίνει στὰ γέλοια, δίχως νὰ πᾶν ν' ἀερίζεται με τὴ λαμπερὴ τῆς βεντάλια, καὶ ὁ Βοναπάρτης ξεφωνεῖται, γιατί τρομερὰ φωνάζει ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ σκυλί: «Ζωεφίνα, φωνάζε τὸ... Ζωεφίνα, μᾶλινε τὸ σκυλί σου, κάνε το νὰ καθίσῃ πρόμακα...»

Καὶ τότε ἡσυχαμένη, με χάρι ἀνοίγει τὴν ἀγκυλιά τῆς σὺν νικητὴ τὸν λαόν. Καταλαμβάνει πὺν μικρὸς αὐτὸς συγκινημένος καὶ νευρωδίζων ἐρωστὴς, πὺν σφίγγει γελώντας σὲ στήθος τῆς, ἀρπάζει τὸν Βοναπάρτη, ὁ φοβερός, ὁ μεγαλειώδης, αὐτὸς ὁ ἦρως, δὲν εἶνε κ' αὐτὸς παρὰ ἕνας ἄνθρωπος...

Μεταφρ. ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ

νὰ ἀρπάσουν τὰς ἀπαραίτητους προμηθείας διὰ τὸ ταξίδιον. Ἐπειτα κατῆλθον εἰς τὸν λιμένα καὶ κατέλαβον μερικὰ πλοία, τὰ ὁποῖα ἦ

ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΜΠΕΝΑΡ

Πορτραίτο της κυρίας Μπενάρ

Μία ξερή, πυκνοκατοικημένη και πολυάνθρωπος ύπηρεσε δια τὸν Παρισινὸν τῶν Παρισίων, τὸν Ἀλβέρτον Μπενάρ ἢ γενέθλιος πόλις του. Ξένος καὶ ἀπομονωμένος πρὸς πᾶσαν σχολὴν καὶ πᾶσαν ἐπίδρασιν, ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη σχολῆς ὁ καλλιτέχνης διὰ νὰ ἀναδειχθῇ. Μόνον ἡ ἀτομικότης ἀναπληροῖ πᾶσαν σχολὴν καὶ πᾶσαν τεχνοτροπίαν.

Ἦνωσε τὸ πᾶν ὅ,τι ἔβλεπε τριγύρω του. Τὴν αὐστηρότητα τῶν σχεδίων τοῦ Ἐνκερ, τὴν χωραιοποιήσαν ἀκόλασίαν τοῦ Ντελακρόα, τὸν ὑψηλὸν ἀλλὰ ἀπλοποιημένον λυρισμὸν τοῦ Ποβι ντέ Σαβάν. Δὲν ἐμιμήθη κανένα καὶ δὲν ἐδίστασε τὰ πάντα νὰ μιμηθῇ.

Τίποτε δὲν ἐπεριφρόνησε, καὶ τὸν ρεαλισμὸν καὶ τὸν ἰδεαλισμὸν καὶ τὴν αὐστηρότητα καὶ τὸν λυρισμὸν. Ἡ γραμμὴ του σταθερὰ ἐκεῖ ποὺ πρέπει καὶ ἀμώδης ἐκεῖ ποὺ χρειάζεται τρυφερότης. Αἱ προσωπογραφίαι του θαύματα συνθετικότητος καὶ ποικιλίας. Χρῶματα ἐκτυφλωτικά, ὅχι ὅμως καὶ διὰ τοῦτο ἀχαλίνωτα, ὁμοιότης καὶ ἀπαληπτική, γραμμὴ κυματοειδής, χωρὶς νὰ παραβλάπη τὴν σταθερότητα.

Δὲν παρέβλεψε τίποτε ἀπὸ ὅ,τι ἡ ἔμπνευσις του τοῦ ἔδιδε. Ἐδῶ ἕνας συμβολισμός, ἀποτέλεσμα ὑψηλῆς σκέψεως καὶ παρέκει ἕνας ρεαλισμὸς μὲ ὅλα τὰ δικαιώματά του καὶ τὰς ἀπατήσεις του.

Ὅτι ἐπῆρε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τὸ μεταφράζει εἰς ὥραιας εἰκόνας ἐξιδανικευμένας, μὴ ἀποστέργων τὸν ρωμαντισμὸν καὶ συνδέων αὐτὸν μὲ τὸν κλασικισμὸν καὶ τὸν ἐμπρεσιονισμὸν. Ζωγραφίζει καὶ περισσότερον τοῦ ἀληθινοῦ: ζωγραφίζει τὸ ἀληθινὸν πλέον ζωντανὸν καὶ πλέον ὑπαρκτὸν ἀπὸ ὅλα. Καὶ ὅλα αὐτὰ πηδαλιουχούμενα ἀπὸ μίαν λογικὴν χωρὶς νὰ ἀντικρύσῃ ποτὲ τὴν ψυχρότητα.

Ἕνας πωλητὴς τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ χρώματος χωρὶς νὰ φθάσῃ εἰς ὑπερβολήν. Παίρνει ἀπὸ τὸ κάθε τι ὅ,τι τοῦ χρειάζεται.

Κανείς ζωγράφος δὲν ἔδειξε περισσότερον θάρρος καὶ δὲν διεκινδύνευσε εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς μεταμορφώσεως τῶν σχημάτων ἀπὸ τὸ φῶς. Μήπως ὅμως αὐτὸ τὸν ὠδήγησε εἰς τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ἐμπρεσιονισμοῦ καὶ τοῦ ἐξπρεσιονισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων πολυωνύμων σι ο ν ι σ μ ῶ ν; Ὁχι... Δὲν ἐφοβήθη ποτὲ τὴν ὑπερβολήν. Ἕνας χαλινός, ὁ χαλινός τῆς λογικῆς ἐσταμάτησε τὴν ποιητικὴν διάθεσίν του.

Ἐφευγε ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ρεαλισμοῦ ὅσον τοῦ ἔφθανε διὰ νὰ τὸν χάσῃ ἀπὸ τὴν ὄψιν του

καὶ αἱ παραφοραὶ του ὑπῆρξαν ἁρμονικαὶ καὶ εἶχε κάποιον στήριγμα εἰς τὰς πλαστικὰς καὶ χρωματικὰς ὁπτασίας του. Εἶχε τὴν ἀλήθειαν αἰωνίαν πηγὴν καὶ ζωὴν τῆς τέχνης.

Ὁ Μπενάρ ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1849 εἰς τὸ Παρίσι ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα καλλιτέχνας. Ὁ πατὴρ Μπενάρ ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἐνκερ, ἡ δὲ μητέρα ἦτο μινιατουρίστ πολλὴ μορφωμένη καὶ ρωμαντικὴ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἡ τρυφερότης καὶ ἡ ἀγάπη τῆς μητέρας του, σχεδὸν φθάνουσα εἰς τὰ ὅρια τοῦ ὑστερισμοῦ, τὸν ἐκράτησε σχεδὸν ἀπομονωμένον ἀπὸ τὸν κόσμον, τόσον πολλὴ ὥστε εἰς ἡλικίαν δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Καμπανέλ, ἦτο ἕνα μεγάλο παιδί, μὲ πλήρη ἄγνοιαν τῆς ζωῆς, ἄσπλος εἰς τὰς ἐκπλήξεις τῆς καὶ τὰ ἀπρόοπτα τῆς, χιμαιρικός, ὄνειροπόλος, μὲ γυναικεία εὐαισθησίαν. Καὶ αὐτὸ ἐπηρέασε πολλὴν ἐξέλιξίν του καὶ ἐμόρφωσε τὸ τόσον λεπτὸν καὶ αἰσθηματικὸν τάλαντον τοῦ νέου ζωγράφου. Ἡ δουλειά του τὸν ἀπομόνωνε καὶ τὸν ἠνάγκαζε τρόπον τινὰ νὰ ἀρκεῖται εἰς ὅ,τι μόνος του εὗρισκε.

Ἐγένετο ἕνας αὐτοδίδακτος καὶ ἐκεῖ ὀφείλει ὅλην τὴν πρωτοτυπίαν του.

Ἄλλη πηγὴ τῆς διδασκαλίας του ὑπῆρξεν οἱ-

«Τὸ ζεστό»

(Μουσεῖον Λορξεμπούργου Παρισίου)

κογενειακὸς φίλος, ὁ ζωγράφος Μπρεμόν, μαθητὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Ἐνκερ ὅπως καὶ ὁ ἀποθανὼν πατὴρ τοῦ Μπενάρ, τὸν ἐξοικείωσε μὲ τὴν τέχνην καὶ μὲ τὰς διαφόρους μορφὰς καὶ φάσεις τῆς ἐξελίξεώς της.

Κατὰ τὴν νεότητά του ὑπῆρξε μανιώδης ἀναγνώστης μυθιστορημάτων, τὰ ὁποῖα ἐξηπτον τὴν αἰσθηματικότητα καὶ τὴν φαντασίαν του. Τὰς σπουδὰς του ἠκολούθει ὀλίγον ἀνόρεκτα. Ἡ ψυχρότης τῆς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας ἦτο καὶ ἀντίθετον μὲ τὴν θέρη τῆς αἰσθηματικότητος του καὶ τῆς φαντασίας του. Διὰ τοῦτο ἠλλαξε ἐργαστήριον καὶ ἀπὸ τὸν Καμπανέλ μετεπήδησε εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Καρνὸ μαθητοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐνκερ.

Τὰς σπουδὰς του φιλολογικὰς καὶ καλλιτεχνικάς, ἐξηκολούθει μόνος ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὑπερβολικῆς μητρικῆς στοργῆς καὶ τὸ αὐτοδίδακτον ὅπως καὶ ἡ ἀπομόνωσις ἐξηκολούθει.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα του ἔργα, ὅσα ἐξέθεσαν εἰς τὸ Σαλόν, ἐκφραστικὰς προσωπογραφίας πρὸ παντός, μὲ τὰς θωπείας τοῦ φωτὸς ἔδειχνε τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον εὗρε ἀργότερα μόνος του ἰδίως εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν περίφημον ἔπαι-

λιν τῶν Μεδίκων, ὅπου διέμεινε ὡς ὑπότροφος μὲ τὸ Βραβεῖον τῆς Ρώμης τοῦ 1874.

Ἀπὸ ἐκεῖ ἔστειλε εἰς τὸ Σαλόν τῶν Παρισίων «τὸν Θάνατον τοῦ Τιμοφάνους, τυράννου τῆς Κορίνθου».

Ἡ Ρώμη τοῦ ἀπεκάλυψε τὸν ἀληθινὸν δρόμον του. Ὁ Ραφαήλος καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐθέρμαναν τὴν φαντασίαν του. Εἶδε ὅτι ἡ τέχνη εἶνε μία. Ἡ ἀλάθητος πηγὴ τῆς εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἐφαρμόζων ἔδωκεν εἰς τὴν Γαλλικὴν τέχνην τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἕνα ἀκόμη διδάσκαλον.

Ἕνα ταξίδι του εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸ Ἀλγέριον καὶ τὰς Ἰνδίας πρὸ πάντων, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν λυρικὸν καὶ τὸν χρωματιστὴν νὰ δεῖξῃ ὅλην τὴν δύναμίν του. Ὁ Ἀφρικανικός ἥλιος, ἡ ὀργιαστικὴ φυτεία τῶν τροπικῶν, ἡ ἐκτυφλωτικὴ λευκότης τῶν ἀφρικανικῶν πόλεων, ἡ ὑπερήφανος στάσις τῶν Ἀράβων, ἡ εὐκαμψία τῶν γυναικῶν μὲ τὰ μυστηριώδη καὶ παθητικὰ μάτια, ὑπῆρξαν αἱ χορδαὶ τῆς λύρας τοῦ Μπενάρ. Καὶ ἐτόνισεν ἕνα ὑπέροχον ὕμνον εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν γραμμὴν.

Ἡ διακοσμητικὴ τέχνη τόσον καλὰ ἁρμονισμένη μὲ τὴν λατρεία του πρὸς τὸ φῶς καὶ τὸ χρῶμα, δὲν ὑπῆρξε ξένη πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Μπενάρ. Ἐν πλήρει πολέμῳ κατὰ τὸ 1819 συνέθεσε μεγαλειώδεις διακοσμητικὰς συνθέσεις διὰ τὸ ἀνάκτορον τῆς εἰρήνης τῆς Χάγης.

Λεπτὸς ὁμιλητὴς, εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν γνωρίμων του ὁ Μπενάρ εἶνε καὶ λεπτὸς συγγραφεύς. Ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, ἐκτὸς τῶν πινακῶν του, τῶν σχεδιασμάτων καὶ τῶν ὑδατογραφιῶν, ἔφερε καὶ ἕνα ὥραιον βιβλίον, «Τὸν Κοινωννύμενον ἄνθρωπον» καὶ πλήθος ἄλλο αἰσθητικῶν ἄρθρων καὶ πραγματειῶν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΚΡΟ ΠΑΙΔΙ...

Μικρὸ παιδί ὠνευστήκα—μὴ μὲ ρωτᾷτε τί.
Μὰ ὁ ἄντρας μέσα μου ἔοβυσε τ' ἀπαιτῆλὰ δειρά μου
Ἄ! οἱ πόθοι ποὺ κεντρίζανε καὶ τὴν τρελλὴ καρδιά μου
συντρίμμα εἶναι κ' αὐτοί.

Τώρα ἕνα φῶς, θλιμμένο φῶς, εἰς τὰ παλὰ δειρά μου,
κάθε φορὰ, ποὺ ἡ μνήμη μου ἡ σκληρὴ τὰ ζωντανεύει,
σὰ καὶ, ποὺ τὰ ὥραϊα ζητάει καὶ γιὰ τρανὰ παλαίβει,
δέχεται μέσα σὴ καρδιά μου.

ΔΗΜΟΣΘ. ΑΝΤΥΠΑΣ

Ὁ καταρράκτης